

เมื่อเครื่องจักร ไล่คนออกจากงาน

- ปรีดี พนมยงค์
จำลองแห่งประวัติศาสตร์
- รายงานการเมือง

เมื่อเครื่องจักรไล่คนออกจากงาน

โดย

สุพจน์ ด้านตระกูล

ปรีดี พนมยงค์ จำเลยแห่งประวัติศาสตร์

ศ.จันทร์ฉาย ภัคอธิคม

รายงานการเมือง

สุพจน์ ด้านตระกูล

จัดพิมพ์โดย

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เมื่อเครื่องจักรไล่คนออกจากงาน

โดย สุพจน์ ด้านตระกูล

ปริทัศน์พจนมยงค์ : จำเลยแห่งประวัติศาสตร์

โดย ศ.จันทร์ฉาย ภักดีธินิยม

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รายงานการเมือง

โดย สุพจน์ ด้านตระกูล

พิมพ์ครั้งแรก

ตุลาคม 2536

จัดพิมพ์โดย สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม

126 หมู่ 6 ซ.บุรีรังสรรค์ ถ.พหลุสงคราม

อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี 11000

โทร. 525-2266 โทรสาร 525-2266

พิมพ์ที่ บริษัท ศรีเอทีพี พับลิชชิ่ง จำกัด

410/9-10 ถ.ลาดพร้าว แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900

โทร. 511-4014, 513-7765 โทรสาร 511-4014

ผู้พิมพ์โฆษณา นายณัฐพัฒน์ บำรุงฤทธิ์

เมื่อเครื่องจักรไล่คนออกจากงาน

ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดี พนมยงค์ ที่ได้ร่างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 และได้ถูกขัดขวางโดยพระยามโนปกรณนิติธาดากับพวกอันเป็นตัวแทนของอำนาจเก่าที่ปฏิกิริยา ไม่ให้นำออกมาปฏิบัตินั้น ในบทที่ 3 ของร่างเค้าโครงการนั้นว่าด้วย “แรงงานที่เสียไปโดยไม่ได้ใช้เครื่องจักรกล” ท่านปรีดีฯ ได้เขียนไว้ดังนี้

“เรื่องนี้อย่อมทราบกันดีแล้วว่า การทำนาของเราได้ใช้วิธี ไถ หว่าน เกี่ยว ของตนเอง ฯลฯ เหล่านี้โดยแรงคนและสัตว์ พาหนะ จริงอยู่ วิธีทำด้วยแรงคนและสัตว์พาหนะนี้อย่อมเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งในสมัยป่าเถื่อน และในสมัยที่เครื่องจักรกลยังมิได้คิดขึ้นในเวลานั้น

“แต่ถ้าให้ผู้ชำนาญการจักรกลปรับปรุงเครื่องจักรกลให้เหมาะสมแก่ภูมิประเทศแล้ว ซึ่งสามารถเป็นได้ เพราะวิทยาศาสตร์ใด ๆ ในโลกที่จะไม่สามารถทำได้นั้นไม่มี เว้นแต่จะไม่ได้สนใจกันเท่านั้น

“และเป็นธรรมดาของการเศรษฐกิจ เมื่อมีเครื่องจักรกลแรงงานก็ย่อมจะเพิ่มขึ้นได้มาก เช่น การไถที่ได้ทดลองทำกันในเวลานี้ก็ย่อมเห็นกันได้ชัดแล้วว่า เครื่องไถนาเครื่องหนึ่งซึ่งใช้คนสองคน อาจทำการไถในฤดูกาลหนึ่งหลายพันไร่ คนไทยเป็นผู้มีร่างกายเล็ก และแข็งแรงน้อยกว่าคนจีนหรือฝรั่ง การทำเศรษฐกิจ

ได้อำนาจคำสั่งคนแล้ว เราจะสู้คนจีนหรือฝรั่งไม่ได้ เราจะสู้เขาได้ก็ต่อเมื่อเราใช้เครื่องจักรกล การนำเครื่องจักรกลมาใช้นี้ ชาวนาทุก ๆ คนสามารถมีเครื่องจักรกลได้หรือ ชาวนามีทุนพอที่จะซื้อหรือ เป็นความจริงที่เอกชนบางคนยอมหามาได้ เพราะมีเงินทุน ไม่จำเป็นต้องอาศัยรัฐบาล แต่ให้พึงระวังว่า เครื่องจักรกลมีคุณอนันต์และโทษมหันต์เหมือนกัน การที่ในต่างประเทศมีคนที่ไม่มีงานทำมากขึ้นในทุกวันนี้ ไม่ใช่เพราะเครื่องจักรกลที่เข้ามาแทนแรงงานของคนดอกหรือ เครื่องจักรกลเมื่อมีมาก คนไม่มีงานทำก็ย่อมมีมากขึ้น สมมติว่าโรงงานทอผ้าซึ่งแต่เดิมเป็นโรงงานที่ทำด้วยมือใช้คนงาน 1,000 คน เมื่อโรงงานทอผ้านั้นเปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรกล ต้องการคนงานเพียง 100 คนเช่นนี้แล้ว คนอีก 900 คนก็จะต้องออกจากโรงงานนั้น กลายเป็นคนไม่มีงานทำ

“แต่ทั้งนี้จะโทษแต่เครื่องจักรกลก็มิได้ เพราะเครื่องจักรกลเป็นสิ่งที่ช่วยมนุษยย์ให้ต้องทรมาน การที่มีคนไม่มีงานทำเพราะโรงงานได้เปลี่ยนใช้เครื่องจักรกลนั้น เป็นโดยเหตุที่เอกชนต่างคนต่างทำ และเป็นธรรมดาอยู่เอง ซึ่งเมื่อโรงงานต้องการคนงาน 100 คน คนงานที่เหลืออีก 900 คน เจ้าของโรงงานจะมีความจำเป็นอย่างไรที่จะจ้างเอาไว้ให้เปลืองเปล่า ๆ และอีก 900 คนนี้จะไปหางานที่ไหนทำถ้าโรงงานต่าง ๆ หรือการกลีกรรมต่าง ๆ ได้ใช้เครื่องจักรกลไปทั้งนั้น คนที่ไม่มีงานทำจะมีจำนวนมาก ผลสุดท้ายความหายนะก็มาสู่ แต่ถ้ารัฐบาลเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจเสียเองแล้วก็มีแต่ผลดีอย่างเดียวที่จะได้รับจากเครื่องจักรกล

“สมมติว่าโรงงานทอผ้าตามตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วซึ่งเปลี่ยนใช้เครื่องจักรกล มีคนงานที่ต้องออกจากโรงงานนั้น 900 คน รัฐบาลอาจรับคนเหล่านั้นไปทำในโรงงานอื่นที่จะตั้งขึ้นใหม่ เช่น โรงทำไหม โรงทำน้ำตาล หรือสร้างถนนหนทาง โคนสร้างป่าหรือทำการเพาะปลูก ฯลฯ และสมมติว่าโรงงานและการประกอบเศรษฐกิจต่าง ๆ มีอยู่พร้อมสมบูรณ์เพียงพอไม่จำเป็นต้องขยายต่อไปแล้ว ก็ลดเวลาทำงานของคนงานลง เช่นเดิมทำวันละ 8 ชั่วโมง เมื่อเครื่องจักรกลมีมากขึ้นคนงานก็ลดชั่วโมงทำงานลง เช่นเหลือวันละ 7-6-5-4-3-2-1 ชั่วโมงดังนี้ โดยไม่ต้องลดเงินเดือนของคนงาน ด้วยวิธีนี้ก็จะได้รับผลดีจากเครื่องจักรกล คือลดความทรมานร่างกายของมนุษยย์ได้มากขึ้น

“จริงอยู่ การที่เอกชนเป็นเจ้าของโรงงาน เอกชนอาจลดเวลาทำงานได้ แต่การลดเวลาทำงานนั้นเอกชนย่อมลดค่าจ้างลงด้วย ยิ่งกว่านั้นถ้าจำนวนคนไม่มี

งานทำมากกว่างานที่จะมีให้ทำแล้ว ค่าจ้างก็ลดลงเป็นธรรมดาและเป็นกฎแห่งเศรษฐกิจ ผลร้ายจะตกอยู่แก่ราษฎร และเครื่องจักรกลจะเป็นสิ่งประทุษร้ายแก่ราษฎร เมื่อไม่ต้องการประทุษร้ายก็ไม่ต้องใช้เครื่องจักรกล เมื่อไม่ใช้เครื่องจักรกลความล้าหลังก็จะอยู่ตลอดไป...”

ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ ยังได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นจากการประกอบการเศรษฐกิจของเอกชนว่าดังนี้

“ประเทศสยามจะดำเนินตามลัทธิที่ปล่อยให้เอกชนเป็นเจ้าของโรงงานแล้ว ให้ผู้ที่สนับสนุนลัทธินั้นพึงสำนึกว่า ตนจะนำความระส่ำระสายและความหายนะมาสู่ประเทศ ผู้ที่เคยออกไปศึกษาวิชาในยุโรปช่างไม่รู้บ้างหรือว่า การที่กรรมกร, นายจ้าง ได้เกิดวิวาทบาดหมางกันถึงกับบางครั้งนายจ้างต้องปิดโรงงาน (lockout) บางคราวกรรมกรพากันหยุดงาน (strike) อันได้เนื่องกันด้วยเรื่องอัตราค่าจ้างบ้าง เรื่องเวลาทำงานบ้าง เรื่องการพักผ่อนบ้าง การประกันภัยของกรรมกรบ้าง เหล่านี้มีใช้เป็นเพราะเอกชนเป็นเจ้าของโรงงานดอกหรือ

“ในประเทศไทยเรา แม้โรงงานจะมีเพียงเล็กน้อย เราก็เห็นแล้วว่าปัญหาเริ่มเกิดขึ้น เช่น กรรมกรถราง เป็นต้น ยิ่งบ้านเมืองเจริญขึ้น โรงงานมีมากขึ้น คราวนี้แหละท่านคงจะเห็นว่าความระส่ำระสายจะเกิดขึ้นเพียงใด

“แต่ถ้าเราประกอบการเศรษฐกิจทั้งหลาย รัฐได้เป็นเจ้าของเสียเองแล้ว ราษฎรทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นราษฎรหรือข้าราชการประเภทใด เมื่อทำงานตามกำลังและความสามารถเหมือนกับข้าราชการและกรรมกรประเภทอื่น ๆ แล้ว ก็จะได้รับผลตอบแทนเช่นเดียวกัน เป็นการเสมอภาคตามกำลังและความสามารถ รัฐบาลเป็นผู้แทนราษฎร ก็เท่ากับราษฎรได้เป็นเจ้าของการเศรษฐกิจทั้งปวงนั้น

“เมื่อผลแห่งการเศรษฐกิจมีมาก ราษฎรผู้เป็นกรรมกรและข้าราชการก็ได้เงินเดือนมากขึ้นตามส่วนรัฐบาลจะได้กีดกันเอาไว้เพื่อประโยชน์ของใครก็ไม่มีเลย ซึ่งต่างกับเอกชนผู้เป็นเจ้าของโรงงาน ซึ่งเป็นธรรมดาอยู่เองที่เอกชนนั้นจะต้องกีดกันเอาผลกำไรไว้ให้มากและกดขี่หรือฉ้อแรงของกรรมกรเอาไว้เป็นประโยชน์ส่วนตน”

ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ ยังได้พูดถึงเสียงคัดค้านที่ว่ารัฐเป็นผู้ดำเนินการเศรษฐกิจเสียเองแล้วก็มีแต่จะขาดทุนนั้น ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจได้ชี้แจงในปัญหานี้ว่าดังนี้

“จริงอยู่มีผู้กล่าวว่า ถ้ารัฐบาลจัดการประกอบการเศรษฐกิจเสียเองรัฐบาล

ทำมีแต่ขาดทุน คำกล่าวนี้ผู้กล่าวเอาตัวอย่างที่เลวของบางประเทศมาใช้ กล่าวคือ ในประเทศที่มีวินัยบกพร่อง คนทำงานไม่เต็มที่ ทั้งนี้มิใช่แค่รัฐบาลจะเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงจะขาดทุน แม้แต่เอกชนก็ตาม ถ้าหากการประกอบการเศรษฐกิจนั้นคนงานไม่มีวินัยหรือบกพร่องวินัย เอกชนนั้นก็ขาดทุนเช่นเดียวกัน

“ทางแก้ในเรื่องของวินัยแห่งโรงงานนี้ จึงไม่อยู่ในเรื่องที่รัฐบาลหรือเอกชนเป็นเจ้าของ ความจริงอยู่ที่ระเบียบของโรงงานและการควบคุมของหัวหน้างาน อีกประการหนึ่ง ถ้าจะพิจารณาถึงการประกอบการเศรษฐกิจทั้งหมดแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐบาลมีแต่กำไร เพราะได้ใช้แรงงานที่สูญสิ้นไปนั้นได้เป็นประโยชน์ทั้งหมด และจักประหยัดแรงงานได้กับทั้งเพิ่มแรงงานได้ด้วยวิธีใช้เครื่องจักรกล อะไรเล่าจะเป็นเหตุที่ทำให้รัฐบาลเกิดขาดทุน”

ดังกล่าวนี้อีกคือ คำพยากรณ์ของท่านปรีดี เกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจของชาติ ที่ท่านพยากรณ์ไว้ตั้งแต่ปี 2475 นับจนถึงบัดนี้ก็เป็นเวลา 60 กว่าปีแล้ว แต่บางคนในเวลานั้นได้ออกมาโต้แย้งคัดค้านคำพยากรณ์ของท่านปรีดี ว่าเกินไปไม่ได้ เป็นเรื่องเหลวไหล ดังเช่นสิ่งที่เรียกว่าพระบรมราชวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องที่ท่านปรีดี เสนอให้ใช้เครื่องจักรกลแทนแรงงานคนและสัตว์พาหนะ และเกี่ยวกับที่ท่านปรีดี เสนอให้รัฐเข้าจัดการเศรษฐกิจเสียเอง เพื่อป้องกันความมรณะสาหัสอันเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และเพื่อป้องกันเครื่องจักรไล่คนออกจากงาน สิ่งทีเรียกว่าพระบรมราชวินิจฉัยได้วิจารณ์ประเด็นดังกล่าวนี้ว่าดังนี้

“ตามความคิดเห็นของผู้เขียน (ท่านปรีดี-ผู้เขียน) ที่กล่าวว่า ถ้าใช้เครื่องจักรกลทำนาแล้วจะทำให้เป็นการทุ่นแรงงานเป็นอันมาก และสามารถทำนาได้ผลมากขึ้น ข้าพเจ้าสงสัยว่าจะไม่สู้เป็นความจริงนัก เพราะในการเก็บเกี่ยวข้าวนั้น ตามที่ปรากฏในทางเทคนิคการทำนา ทราบว่าจะยังกระทำเช่นนั้นไม่ได้ อย่างไรเสียการเกี่ยวข้าวก็จะต้องใช้คนงานเก็บเกี่ยวอยู่อย่างเดิม นอกจากนั้น ณ บัดนี้ ก็ยังไม่ปรากฏทีเดียวว่ามีเครื่องจักรชนิดใดที่เหมาะสมจะใช้ในการทำนา ซึ่งเจ้าหน้าที่กำลังทดลองหาอยู่ เพราะฉะนั้นถึงแม้รัฐบาลจะเริ่มทำนาเอง ณ บัดนี้ก็คงจะเวนเสียมิได้ที่จะไม่ใช้แรงคนเป็นจำนวนมากดังเดิม ดังนั้นจะเรียกว่าทุ่นแรงงานที่ตรงไหน ความเสียหายเสียอีกอาจเกิดมีขึ้นได้ในข้อที่จะต้องบังคับคนมาเป็นทาสอันเป็นสิ่งพึงรังเกียจอย่างยิ่ง

อีกประการหนึ่ง ผู้เขียน (ท่านปรีดี-ผู้เขียน) กล่าวว่า ถ้าอนุญาตให้บุคคลทำการอาชีพโดยใช้เครื่องจักรกลช่วยเหลือแรงงานแล้ว จะทำให้เกิดคนไม่มีงานทำขึ้นนั้น ข้าพเจ้าก็ยังสงสัยเช่นเดียวกันอีกว่า น่าจะไม่ใช่ความจริงสำหรับเมืองไทยเรา เพราะในประเทศสยามเรานั้น เรายังมีที่ดินที่เหลือนักจะได้เปิดทำการกสิกรรมอีกมาก การงานอื่น ๆ ก็ยังมีอีกมาก ดังเห็นได้ว่าทุกวันนี้เรายังต้องการกรรมกรจีนมาช่วยเราทำงานอยู่ ถ้างานเรามีน้อยไม่พอที่จะให้ราษฎรรับทำกันได้ทั่วไปแล้ว เราจะต้องการเงินเหล่านี้ทำงานแทนพวกเราทำไม เรื่องการที่จะเกิดคนไม่มีงานทำสำหรับเมืองไทยเรานั้น ยังเป็นความฝันมากกว่าความจริง เพราะเรายังมีงานอีกมากมายที่คนจะไปทำได้...” นี่คือพระบรมราชวินิจฉัย ก็ขอให้ท่านผู้อ่านให้วิจารณ์พิจารณาเอาเองก็แล้วกันว่าระหว่างพระบรมราชวินิจฉัยกับความคิดเห็นของท่านปรีดีฯ ที่พระองค์ท่านว่าเป็นความฝันมากกว่าความจริงนั้นอย่างไหนเป็นจริง

เกี่ยวกับความระส่ำระสายที่เอกชนเป็นเจ้าของโรงงานพระบรมราชวินิจฉัยได้โต้แย้งคัดค้านว่าดังนี้

“เอกชนเป็นเจ้าของโรงงานทำให้ระส่ำระสาย การที่ผู้เขียน(ท่านปรีดี-ผู้เขียน) กล่าวเช่นนั้นความจริงก็อาจมีบ้าง แต่ข้าพเจ้าคิดว่าถ้ารัฐบาลจัดการเศรษฐกิจเสียเองหมดแล้ว และห้ามไม่ให้ราษฎรไปทำนาเอง ไม่ให้ราษฎรจับจองที่ดินเองโดยการจำกัดออกสัมปทานแล้ว การระส่ำระสายดังที่ว่าน่าจะมีมากกว่านั้นอีก การป้องกันความยุ่งยากระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างนั้น ประเทศอิตาลีซึ่งได้จัดการเศรษฐกิจตามแบบนี้ (ให้เอกชนจัดการเศรษฐกิจเอง-ผู้เขียน) เขาก็มีวิธีป้องกันและดำเนินการมาเป็นการเรียบร้อยดีมาก

“เรื่องที่ผู้เขียนกล่าวว่า ถ้าคนงานเป็นข้าราชการและจะไม่มีภาระผูกพัน (สไตรค์) นั้นไม่เป็นการแน่ การเป็นคนงานหรือเป็นข้าราชการก็เป็นคนเหมือนกัน ถ้าคนงานไม่พอใจได้ ข้าราชการก็ไม่พอใจได้ นอกจากจะกดขี่ข้าราชการดังกล่าวให้กลายเป็นทาสจนคนหมดความเป็นมนุษย์ แล้วการอาจเป็นไปเอื้ออย่างหนึ่งก็ได้ รัฐบาลมาทำการค้าขายก็เปรียบเหมือนเป็นนายจ้าง ถ้าลูกจ้างได้รับการกดขี่ก็จะสไตรค์ได้อย่างเดียวกัน ผิดกันก็อยู่แต่ว่า ถ้ารัฐบาลเป็นนายจ้างแล้ว ถ้าลูกจ้างเลิกงานหรือดื้อตึงขึ้นมาก็มีปืนกลและการตัดใบซื้ออาหารเป็นเครื่องมือบังคับเช่นที่รัสเซีย ถ้าคนงานคนใดไม่พอใจเขาก็เชิญออกจากงาน เมื่อออกจากงานแล้วก็ถูกตัดใบซื้อ

อาหาร คนคนนั้นก็ต้องอดตาย

“เรื่องกรรมกรที่ผู้เขียนอ้างว่าเป็นการแสดงข้อหนึ่งถึงความระส่ำระสายอันนั้น ข้าพเจ้าขอตอบได้ว่า การที่กรรมกรรกรางหยุดงานนั้นหาใช่เกิดการหยุดเพราะความเดือดร้อนจริงจริงอันใดไม่ ที่เกิดเป็นดังนั้น ก็เพราะมีคนยุให้เกิดการหยุดงานขึ้น เพื่อจะได้เป็นโอกาสให้ตั้งสมาคมคนงาน และตนจะได้เป็นหัวหน้าและได้รับเงินเดือนกินสบายเท่านั้น”

ขณะนั้น นายถวัติ ฤทธิเดช เป็นหัวหน้ากรรมกรรกรางและเป็นผู้นำในการหยุดงาน ต่อพระบรมราชวินิจฉัยดังกล่าว นายถวัติ ฤทธิเดช ทว่าเป็นการหมิ่นประมาท จึงได้ยื่นฟ้องพระปกเกล้าฯ ในข้อหาหมิ่นประมาท แต่ศาลไม่รับฟ้อง เพราะมาตรา 3 แห่งรัฐธรรมนูญ 10 ธันวาคม 2475 ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่า “องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้” การฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ถือเป็นการละเมิด ศาลจึงไม่รับฟ้องของนายถวัติ ฤทธิเดช

แต่นายถวัติ ฤทธิเดช ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับฟ้องของศาล โดยอ้างมาตรา 12 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกันนั้นที่ว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย ฐานะและสิทธิที่พึงได้โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี หรือโดยประการอื่นใดก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย”

จนในที่สุดนายถวัติ ได้ยื่นคำร้องต่อสภาผู้แทนราษฎรให้พิจารณาเรื่องที่ศาลไม่รับฟ้อง และมีหน้าซ้ำตัวเองกลับถูกอัยการฟ้องหาว่าเป็นกบฏและหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาปัญหานี้เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2476 โดยประธานสภาผู้แทนราษฎร(เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี) ได้เสนอต่อที่ประชุมว่า นายถวัติ ฤทธิเดช ได้ทำหนังสือฟ้องมาทางสภาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้บริหารปกครองความตนปรากฏตามบันทึกพระบรมราชวินิจฉัยในเค้าโครงการเศรษฐกิจ จึงได้ยื่นฟ้องต่อศาลฐานหมิ่นประมาทแล้ว และต่อमतตนเองกลับถูกอัยการฟ้องหาว่าเป็นกบฏและหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ จึงขอให้สภาตีความในรัฐธรรมนูญมาตรา 3 เรื่องการฟ้องพระมหากษัตริย์ว่าจะฟ้องต่อศาลได้หรือไม่

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรยังไม่มิชอบบังคับการประชุมปรึกษาหารือระเบียบไว้ โดยแจ้งชัด ประธานสภาจึงได้นำเรื่องนี้มาขอความเห็นที่ประชุม ที่ประชุมตกลงว่า

ไม่ควรรับพิจารณา เพราะผู้เสนอเรื่องนี้เป็นบุคคลภายนอก

ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2476 หลวงประดิษฐมนูธรรม (ท่านปรีดี) รัฐมนตรีได้เสนอญัตติต่อสภาขอให้สภาตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 3 โดยชี้แจงต่อสภาความว่า ได้รับมอบจากคณะรัฐมนตรีให้นำเรื่องการตีความในรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการฟ้องพระมหากษัตริย์มาเสนอต่อสภาเพื่อให้สภาตีความ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เรื่องการฟ้องพระมหากษัตริย์ตามที่ผู้วิพากษ์วิจารณ์กันอยู่นั้นจบลงด้วยดี โดยหวังจะรักษาไว้ซึ่งพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ และได้แจ้งให้สภาทราบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็มีพระประสงค์ให้สภาตีความเรื่องนี้ให้เสร็จสิ้นไปด้วย

สภาได้พิจารณาเรื่องนี้แล้ว ได้ลงมติตีความในรัฐธรรมนูญมาตรา 3 ว่า “สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจนิติบัญญัติไม่ใช่ว่า ไม่มีอำนาจชำระคดีอาญาหรือแพ่งที่เกี่ยวข้องแก่พระมหากษัตริย์

ในกรณีแพ่ง การฟ้องร้องยังโรงศาลนั้น ให้ฟ้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ส่วนในคดีอาญาซึ่งหากจะบังเอิญเกิดขึ้น ก็ฟ้องพระมหากษัตริย์ไม่ได้ แต่สภามีอำนาจที่จะจัดการตามวิธีทางรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เป็นการยุติธรรมได้ (จาก รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี บันทึกโดย นายประเสริฐ ปัทมสุคนธ์ อดีตเลขาธิการรัฐสภา)

ดังกล่าวนี้คือเรื่องอันเนื่องมาจากร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ และโดยเฉพาะในปัญหาความระส่ำระสายจะเกิดขึ้นถ้าให้เอกชนเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม และในที่สุดเครื่องจักรกลจะไล่คนออกจากงาน ซึ่งพระบรมราชวินิจฉัยบอกว่าเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้นั้น

บัดนี้ความจริงก็ได้เป็นที่ประจักษ์กันแล้วว่า ความระส่ำระสายอันเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง อันเป็นผลให้เกิดการหยุดงานของลูกจ้างและการปิดงานของนายจ้างเกิดขึ้นแล้วนับเป็นร้อย ๆ ครั้งในแต่ละปี และในการหยุดงานหรือปิดงานแต่ละครั้งก็ได้นำมาซึ่งความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นสิบๆ ล้านหรือร้อย ๆ พัน ๆ ล้านก็เคยมี จนกระทั่งมาถึงจุดสุดยอดในความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างหรือระหว่างแรงงานกับทุน ก็คือการที่เครื่องจักรกลเข้ามาไล่คนออกจากงาน ดังกรณีบริษัทไทยเกรียงฯ และหลายบริษัทที่กำลังเผชิญกับ

สถานะอันไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้อยู่ในขณะนี้

โดยบริษัทไทยเกรียงและหลายบริษัทสิ่งทอ ได้ปลดคนงานจำนวนหนึ่งออกจากงาน และมีแนวโน้มว่าจะปลดคนงานออกต่อไปเรื่อย ๆ เหตุผลในการปลดคนงานก็เพราะว่าเจ้าของโรงงานต้องการนำเครื่องจักรกลสมัยใหม่เข้ามาใช้แทนแรงงานคน เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มปริมาณการผลิต เพราะว่าเครื่องจักรกลสมัยใหม่มีศักยภาพในการทำงานและคุณภาพของงานเหนือกว่าแรงงานของคนมากนัก

อย่างเช่นโรงงานทอผ้าที่เคยใช้เครื่องทอผ้าแบบมีกระสวย ซึ่งต้องใช้คนงานโดยเฉลี่ย 1 คนต่อการควบคุมเครื่อง 1 เครื่อง แต่ในปัจจุบันนี้หลายโรงงานได้ใช้เครื่องทอผ้าแบบใหม่ที่ไร้กระสวย ซึ่งใช้คนงานเพียง 1 คนต่อ 1 ไหล์การผลิต (1 ไหล์การผลิตมีศักยภาพ เท่ากับ 10 เครื่องหรือมากกว่าแบบมีกระสวย)

ดังนั้นโรงงานทอผ้าที่เคยใช้คนงาน 1,000 คน สำหรับควบคุมเครื่องทอแบบมีกระสวย 1,000 เครื่อง แต่เมื่อใช้เครื่องจักรทอผ้าแบบใหม่ที่ไร้กระสวยจะใช้คนงานเพียง 100 คนเท่านั้น สำหรับควบคุม 100 ไหล์การผลิต สำหรับผ้าที่มีปริมาณเท่ากับเครื่องจักรแบบเก่า 1,000 เครื่องและคนงาน 1,000 คน รวมทั้งมีคุณภาพที่เหนือกว่าและใช้เวลาการผลิตที่น้อยกว่าอีกด้วย และที่สำคัญทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงด้วย

ไม่ใช่แต่โรงงานทอผ้าหรือสิ่งทอเท่านั้น ที่เครื่องจักรกำลังจะเข้ามาแทนที่คนงาน แต่โรงงานอุตสาหกรรมโดยทั่วไปทุกแขนงการผลิต ก็จะต้องพัฒนาไปบนเส้นทางสายนี้เช่นเดียวกันอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงตามพัฒนาการของระบบทุนนิยม

หากโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ซึ่งเริ่มต้นจากโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ ไม่ชวนชวนนำเครื่องจักรกลสมัยใหม่หรือที่เรียกว่า ไซท์เทค เข้ามาใช้แทนแรงงานคนแล้ว ก็จะทำให้อุตสาหกรรมประเภทนั้น ๆ ไม่มีขีดความสามารถพอที่จะแข่งขันกับตลาดโลกได้ ทั้งในด้านราคาและคุณภาพ ซึ่งนับวันการแข่งขันจะมีแต่เข้มข้นมากยิ่งขึ้น และครั้นแล้วโรงงานที่ไม่ปรับเปลี่ยนเอาเครื่องจักรกลสมัยใหม่มาใช้แทนแรงงานคนก็จะตั้งอยู่ไม่ได้และจะต้องล้มเลิกไปตาม ๆ กัน

ก็เช่นเดียวกันกับในช่วงประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า “ปฏิวัติอุตสาหกรรม” ในศตวรรษที่ 18 ที่เครื่องจักรไอน้ำได้เข้ามาแทนที่แรงคนและสัตว์พาหนะ ซึ่งทำให้โรงงานหัตถกรรมต้องล้มเลิกไปตาม ๆ กันเพราะศักยภาพในการผลิตต่ำในขณะ

ที่ต้นทุนการผลิตสูง ซึ่งตรงกันข้ามกับโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรไอน้ำเข้ามาแทนที่ ที่ทำให้ศักยภาพในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ต้นทุนการผลิตลดลง

สถานการณ์ของโรงงานสิ่งทอในปัจจุบันก็เช่นเดียวกับในช่วงประวัติศาสตร์ปฏิวัติอุตสาหกรรม คือถ้าไม่เปลี่ยนวิธีการผลิตเป็นแบบใหม่โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาแทนที่แรงงานคนที่ควบคุมเครื่องจักรเก่าที่ล้าสมัยแล้ว โรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอเหล่านั้นก็จะตั้งอยู่ไม่ได้ และโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน

จะมีที่แตกต่างกันก็คือสภาพของหัตถกรในยุคนั้นกับกรรมกรในยุคนี้ กล่าวคือหัตถกรในยุคนั้นได้ปรับปรุงตัวเองและผันตัวเองเข้าเป็นกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่งจะเริ่ม ที่นับวันมีแต่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ๆ และสิ่งที่มาพร้อมกับการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมคือการขยายตัวกว้างขวางออกไปของลัทธิล่าเมืองขึ้น

เพราะการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม หมายถึงความต้องการวัตถุดิบสำหรับมาป้อนโรงงานมากขึ้น และหมายถึงความต้องการตลาดสำหรับระบายผลิตภัณฑ์จากโรงงานอุตสาหกรรมที่เรียกกันว่าสินค้าเพิ่มมากขึ้น

อังกฤษซึ่งเป็นประเทศแนวหน้าในการปฏิวัติอุตสาหกรรม จึงได้ใช้การทูตแบบเรือปืนและโจรสลัดออกล่าเมืองขึ้นไปทั่วทุกย่านน้ำ เพื่อแสวงหาแหล่งวัตถุดิบและตลาดสำหรับระบายสินค้า และอังกฤษก็ประสบความสำเร็จ จนได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่พระอาทิตย์ไม่ตกดิน เพราะมีเมืองขึ้นอยู่ทั่วโลก ทั้งเอเชีย อาฟริกาและลาตินอเมริกา

ดังนั้น หัตถกรในประเทศอังกฤษในยุคนั้นจึงไม่ตกงานที่เครื่องจักรไอน้ำเข้าไปแทนที่แรงงานมนุษย์และสัตว์พาหนะเพราะมีทางออกด้วยลัทธิล่าเมืองขึ้น

แต่การที่เครื่องจักรสมัยใหม่กำลังจะเข้ามาแทนที่คนงานในบ้านเราในเวลานี้ กรรมกรมีแต่จะตายทางเดียว และไม่เฉพาะแต่กรรมกรบ้านเราเท่านั้น กรรมกรบ้านไหนและเมืองไหนก็เช่นเดียวกัน เพราะโลกปัจจุบันนี้ไม่มีทางออกด้วยลัทธิล่าเมืองขึ้นเสียแล้ว แม้บางประเทศมหาอำนาจจะพยายามสร้างลัทธิล่าเมืองขึ้นแบบใหม่ (NEO COLONY) ขึ้นมาก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถขัดขวางวิวัฒนาการของสังคมไว้ได้อย่างแน่นอน และลัทธิล่าเมืองขึ้นแบบใหม่ก็จะสิ้นสุดลงเช่นเดียวกับลัทธิล่าเมืองขึ้นแบบเก่า

ดังปรากฏข้อเท็จจริงจากการว่างงานของกรรมกรทั่วโลกในขณะนี้ว่ามีจำนวนนับร้อยล้าน โดยเฉพาะกรรมกรในประเทศจี7ว่างงานในวันนี้อยู่ถึง 25 ล้านคน

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ยอมรับด้วยน้ำเสียงนุ่มนวลว่า มันเป็นเรื่องจำเป็นของเจ้าของโรงงานที่จะต้องปรับปรุงนำเครื่องจักรกลสมัยใหม่มาใช้แทนเครื่องจักรกลแบบเก่าที่ล้าสมัย และในการปรับปรุงนี้ ก็จำเป็นจะต้องปลดคนงานจำนวนหนึ่งออกไป แต่รัฐบาลก็ไม่เห็นนอนใจจะช่วยเหลือกรรมกรที่ถูกปลดออกจากงานเหล่านั้นให้มีความรู้เพิ่มเติมในการใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ ให้เป็นคนงานที่มีฝีมือ โดยมอบหมายให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องเป็นฝ่ายดำเนินการในเรื่องนี้ รัฐมนตรีคนอื่น ๆ และข้าราชการอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาแรงงาน ต่างก็มองเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกับที่นายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์

การแก้ปัญหาด้วยการฝึกฝนให้กรรมกรมีฝีมือนั้น ประเทศที่เจริญแล้วทางด้านอุตสาหกรรมได้แก้กันมาแล้ว แต่การว่างงานของกรรมกรในประเทศเหล่านั้นก็ยังคงดำรงอยู่และนับวันมีแต่จะว่างงานเพิ่มมากขึ้น

เพราะการที่คนงานต้องออกจากงานนั้น ปัญหาหลักไม่ใช่เพราะคนงานไร้ฝีมือ แต่เป็นเพราะเครื่องจักรกลสมัยใหม่เข้ามาไล่คนออกจากงานต่างหาก และถ้าไม่ใช่เครื่องจักรกลสมัยใหม่ โรงงานก็จะตั้งอยู่ไม่ได้ เพราะไม่อาจแข่งขันกับตลาดโลกได้ ซึ่งนับวันการแข่งขันเพื่อเอาตัวรอดของประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ (ความจริงไม่ใช่เอาตัวรอดของประเทศ หากเป็นการเอาตัวรอดของนายทุนในประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น) จะเข้มข้นมากยิ่งขึ้น และเมื่อถึงจุด ๆ หนึ่งการแข่งขันกันอย่างสันติก็อาจสิ้นสุดลง เมื่อประเทศยักษ์ใหญ่อุตสาหกรรมไม่อาจปรองดองในผลประโยชน์กันได้อีกต่อไป และนั่นก็หมายถึงสงครามโลกครั้งที่ใหม่ที่จะเกิดขึ้นก็เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของสงครามโลกครั้งที่ 1 และที่ 2 ที่มูลเหตุพื้นฐานมาจากการขัดแย้งกันในทางเศรษฐกิจของประเทศนายทุนทั้งหลายนั่นเอง

ในระหว่างที่ประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลายกำลังแข่งขันกันผลิตสินค้าและช่วงชิงหรือกีดกันตลาดการค้ากันนั้น ถ้าโรอันมหาศาลจากการประกอบการเหล่านั้นก็จะตกอยู่แก่เหล่านายทุนผู้ประกอบการในแต่ละประเทศอุตสาหกรรมเหล่านั้นนั่นเอง ส่วนกรรมกรที่โชคดีที่ได้เข้าร่วมในกิจการผลิต ก็จะได้รับผลตอบแทนเพียงการประท้วง

ชีวิตอยู่รอดไปวัน ๆ เท่านั้น ส่วนกรรมกรที่โชคร้ายว่างงานก็จะต้องทนทุกข์ทรมานไปตามยถากรรม

แต่พอเกิดสงครามขึ้น พวกลูกหลานกรรมกรตามโรงงานเหล่านั้นรวมทั้งกรรมกรที่ว่างงาน และลูกหลานชาวไร่ชาวนาที่ประจำการอยู่ในกองทัพและที่จะถูกระดมเข้ามาใหม่ ก็จะถูกบังคับให้ออกสู้สนามรบ ด้วยการปลุกใจปลอบขวัญว่า “เพื่อชาติเพื่อแผ่นดิน” ทั้ง ๆ ที่พวกเขาเหล่านั้นส่วนใหญ่ไม่มีแผ่นดินเป็นของตัวเองแม้ฝ่ามือเดียว

สภาพของกรรมกรหรือผู้ใช้แรงงานทั้งหลาย ทั้งแรงงานด้านอุตสาหกรรมเกษตรกรรมและบริการ จึงอยู่ในภาวะที่ว่า “ยามศึกออกรบ ยามสงบถูกขูดรีด” วันแล้ววันเล่า ปีแล้วปีเล่าและหลายชั่วอายุคนแล้วที่เป็นมาอย่างนี้ นับแต่การอุบัติขึ้นมาของชนชั้นในยุคทาสและสืบต่อมาในยุคศักดินาจนถึงยุคทุนนิยมในปัจจุบัน

ดังนั้นในการที่รัฐบาล นายชน หลีกภัย จะแก้ไขปัญหาเครื่องจักรกลสมัยใหม่มาใส่คนนอกจากงาน ด้วยการปรับปรุงฝึกฝนคนงานให้มีฝีมือ จึงไม่ใช่หนทางแก้ปัญห (เพราะนั่นเป็นเรื่องที่ต้องกระทำอยู่แล้วสำหรับรัฐบาลที่ดี) เพราะอย่างไรเสียโรงงานเอกชนก็ไม่สามารถที่จะรับคนงานที่มีฝีมือเหล่านั้นซึ่งแต่เดิมไม่มีฝีมือเข้าทำงานได้เกินกว่าความจำเป็นของงาน คนงานที่ผ่านการฝึกฝนอบรมจนเป็นคนงานมีฝีมือ ที่เกินความจำเป็นของงานส่วนหนึ่งก็จะต้องยังคงเป็นคนว่างงานอยู่เช่นเดิม และเป็นส่วนหนึ่งที่จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ๆ ตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

หรือแม้รัฐบาลนายชน หลีกภัย จะใช้มาตรการให้โรงงานชะลอการใช้เครื่องจักรสมัยใหม่ เพื่อช่วยเหลือให้คนงานได้ทำงานในโรงงานนั้น ๆ ต่อไป แต่ก็เป็นการชะลอได้เพียงชั่วคราวหรืออาจจะชั่วอายุรัฐบาลนายชน และรัฐบาลใหม่ที่จะสืบต่อจากรัฐบาลนายชนเท่านั้น ในที่สุดก็จะชะลอเอาไว้ไม่อยู่ เพราะเป็นการขัดขวางกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ อันเป็นพัฒนาการที่อยู่นอกเหนือเจตจำนงของมนุษย์ และรัฐบาลใดก็ตามที่ชะลอการใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่เข้ามาแทนที่แรงงานมนุษย์ ก็จะได้ชื่อว่าเป็นรัฐบาลที่ประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และเป็นรัฐบาลที่ไร้ศีลธรรมอย่างที่สุด

แล้วจะแก้ปัญหเครื่องจักรกลสมัยใหม่เข้ามาใส่คนนอกจากงานได้อย่างไร? อันเป็นปัญหาที่ประเทศอุตสาหกรรมหลายประเทศประสบอยู่ (รู้ได้จากการเพิ่มขึ้นของคนว่างงาน) และที่ประเทศเรากำลังเผชิญหน้าอยู่ในขณะนี้

ถึงแม้ว่ากระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจจะอยู่นอกเหนือเจตจำนงของมนุษย์ก็จริงอยู่ แต่ที่มันเป็นปัญหาอยู่ในเวลานี้ ก็คือ “ความไม่รู้” การแก้ปัญหาจึงต้องแก้ที่ “ความไม่รู้” ให้เป็น “ความรู้” ไม่ใช่แก้ด้วยการยับยั้งหรือขัดขวางกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ดังเช่นที่รัฐบาลนายชวน กำลังพยายามอยู่ในขณะนี้

ที่เรียกว่า “ความไม่รู้” นั้น คือความไม่รู้ในกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจเมื่อไม่รู้ในกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ก็ปฏิบัติการทางเศรษฐกิจที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ เมื่อปฏิบัติไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ปัญหาเครื่องจักรกลสมัยใหม่ไล่คนออกจากการงานจึงเกิดขึ้น

ในทางกลับกัน ถ้ามีความรู้ในกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจและปฏิบัติให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ปัญหาเครื่องจักรกลไล่คนออกจากการงานก็จะไม่เกิดขึ้น

ความไม่รู้ดังกล่าวนี้ บุคคลจำพวกหนึ่งไม่รู้ด้วยความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ คือมืดบอดจริง ๆ แต่บุคคลอีกจำพวกหนึ่งทั้ง ๆ ที่รู้แต่แกล้งทำเป็นไม่รู้เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนตน

บุคคลจำพวกที่รู้ด้วยความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ สามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ได้ แต่บุคคลจำพวกที่แกล้งทำเป็นไม่รู้ เป็นตัวเจ้าปัญหา ยากแก่การแก้ไขเปลี่ยนแปลง

ความเป็นจริงของกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจในปัจจุบันก้าวหน้ามาถึงรูปลักษณะการผลิตที่คนงานนับจำนวนเป็นร้อย ๆ พัน ๆ คนเข้าร่วมในกิจการผลิตในโรงงานหนึ่ง ๆ มีการแบ่งงานกันผลิตแต่ละชิ้นส่วนอันเป็นรูปลักษณะการผลิตของคนหมู่มาแบบประชาธิปไตย เพื่อสังคมส่วนรวมที่เรียกว่า สังคมนิยม

แต่ความสัมพันธ์ทางการผลิต กลับเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน คือความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างแบบเผด็จการในระบบทุนนิยม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความขัดแย้งได้เกิดขึ้นแล้ว คือความขัดแย้งระหว่างรูปลักษณะการผลิตแบบประชาธิปไตย กับความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบเผด็จการ เมื่อเกิดความขัดแย้งปัญหาจึงเกิดขึ้น แล้วจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร ?

พระบรมศาสดาของเราทรงสอนไว้ว่าเหตุเกิดที่ไหนให้แก้ที่นั่น (เข็ญมา

เหตุอุปภาวฯ) คือให้แก้ที่ต้นเหตุของมัน

ต้นเหตุของมันในที่นี้ก็คือ ความขัดแย้งระหว่างรูปลักษณะการผลิต กับความสัมพันธ์ทางการผลิต

ก็ต้องแก้ที่ความขัดแย้งนี้ให้ตกไป ปัญหา คือเครื่องจักรกลใส่คนออกจากงานก็จะตกไป

แล้วจะแก้อย่างไร ?

โดยที่รูปลักษณะการผลิตเป็นไปตามกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ที่อยู่นอกเหนือเจตจำนงของมนุษย์ เป็นตัวหลักหรือตัวอื่นในความขัดแย้ง จึงไม่อาจที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้ ถ้าหากมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นก็หมายถึงการขัดขวางกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ หมายถึงการถอยหลังย้อนกลับไปสู่อดีตและมันก็เป็นไปไม่ได้ที่จะทวนกระแสประวัติศาสตร์

แต่ความสัมพันธ์ทางการผลิต เป็นสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยมนุษย์ผู้ได้เปรียบในสังคม นับแต่สังคมทาสได้ประดิษฐ์ความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างนายทาส กับลูกทาส แล้วต่อมาเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างเจ้าศักดินากับพวกไพร่ในยุคศักดินา จนถึงยุคทุนนิยมในปัจจุบันได้กลายมาเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างนายทุนกับกรรมกรหรือระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานในยุคทาสและศักดินา ความขัดแย้งระหว่างรูปลักษณะการผลิตกับความสัมพันธ์ทางการผลิตยังไม่เกิดขึ้น ในยุคนั้นจึงมีแต่ความขัดแย้งระหว่างพลังการผลิตกับความสัมพันธ์ทางการผลิต คือความขัดแย้งระหว่างนายทาสกับทาส ความขัดแย้งระหว่างเจ้าศักดินากับพวกไพร่ แม้ในยุคทุนนิยมเริ่มต้น ในขณะที่เครื่องมือการผลิตยังอยู่ในขีดจำกัด ความขัดแย้ง ชนิดใหม่ คือความขัดแย้งระหว่างรูปลักษณะการผลิตกับความสัมพันธ์ทางการผลิตก็ยังไม่เกิดขึ้น จะมีก็แต่ความขัดแย้งเดิมที่สืบทอดมาจากยุคทาสและยุคศักดินา คือความขัดแย้งระหว่างพลังการผลิตกับความสัมพันธ์ทางการผลิต ซึ่งได้มีการขับเคลื่อนต่อสู้กันมาตลอดระยะเวลาอันยาวนานในประวัติศาสตร์ ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างหรือระหว่างนายทุนกับกรรมกร มีการปิดโรงงาน (Lockout) และหยุดงาน (Strike) แต่ก็เป็นประนีประนอมอยู่ร่วมกันมาได้จนถึงวันนี้ โดยกรรมกรเป็นฝ่ายถูกเอารัดเอาเปรียบตลอดมา

แต่มาถึงวันนี้มีคู่ขัดแย้งใหม่เพิ่มเข้ามานอกเหนือจากความขัดแย้งเดิมคือ

ความขัดแย้งระหว่างรูปลักษณะการผลิตกับความสัมพันธ์ทางการผลิต ซึ่งไม่มีหนทางที่จะประนีประนอมออมชอมกันได้อีกต่อไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอันว่าความสัมพันธ์ทางการผลิตนั้น เป็นประดิษฐกรรมที่มนุษย์ในยุคทาสสร้างขึ้น แล้วได้สืบทอดต่อมาในยุคศักดินาและยุคทุนนิยมในปัจจุบัน เมื่อมนุษย์สร้างขึ้นได้ มนุษย์ก็เปลี่ยนแปลงได้ คือเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางการผลิตให้สอดคล้องกับรูปลักษณะการผลิต

รูปลักษณะการผลิตแบบประชาธิปไตยเพื่อสังคมส่วนรวม

ความสัมพันธ์ทางการผลิตก็ต้องเปลี่ยนความสัมพันธ์ในลักษณะนายจ้างกับลูกจ้างแบบเผด็จการมาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสหการกับสมาชิก

นั่นก็คือการแปรรูปโรงงานเอกชนมาเป็นของสังคมหรือมาเป็นของสหการ (COMMUNE) ที่ทำการผลิตสิ่งของเพื่อสนองความต้องการของประชาชน อันเป็นการตรงกันข้ามกับโรงงานของเอกชนที่ทำการผลิตสินค้าเพื่อแสวงหากำไร

ดังนั้นเครื่องจักรกลสมัยใหม่ที่เข้ามาสู่โรงงานของสหการหรือของสังคม แทนที่จะเข้ามาไล่คนออกจากงานกลับเข้ามาช่วยผ่อนแรงคนงานให้มีความสุขขึ้น จากที่เคยทำงานวันละ 8 ชั่วโมงจะได้ลดชั่วโมงทำงานให้น้อยลงเป็น 7-6-5-4 ชั่วโมง หรือน้อยกว่านั้น โดยไม่ต้องลดค่าแรงลงแม้แต่น้อย (โปรดย้อนกลับไปอ่านเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ ข้างต้น)

มีแต่หนทางนี้หนทางเดียวเท่านั้นที่จะแก้ไขปัญหาเครื่องจักรกลสมัยใหม่เข้ามาไล่คนออกจากงาน และที่จะป้องกันความวิบัติฉิบหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต. (ฉิบหายแปลว่าตั้งอยู่ไม่ได้)

แน่นอน, ความวิบัติฉิบหายของสังคมมั่นคงจะไม่เกิดขึ้นในวันในพรุ่งนี้ แต่อาศัยเหตุปัจจัยแห่งความขัดแย้งดังกล่าว ความวิบัติฉิบหายของสังคมจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เมื่อกองทัพคนว่างงานได้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ๗ ในขณะเดียวกันกับที่สินค้าล้นตลาด เพราะศักยภาพการผลิตสูงแต่ขาดกำลังซื้อ ซึ่งนั่นก็หมายถึงการพังพินาศทั้งนายทุนและลูกจ้าง และก็หมายถึงการพังพินาศของสังคมโดยรวม

แต่สังคมจะพังพินาศไม่ได้ จะต้องพัฒนาก้าวหน้าต่อไปตามกระแสธารพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สิ่งที่จะพังพินาศไปและจะต้องพังพินาศไปก็มีแค่ระบบการผลิตที่ล้าหลังเท่านั้น เช่นเดียวกับที่ระบบการผลิตแบบทาสและระบบ

การผลิตแบบศักดินาที่ได้พังไปแล้ว ที่กล่อประวัติศาสตร์ได้บดขยี้ผ่านพ้นมาแล้ว มาจนถึงระบบการผลิตแบบทุนนิยมในปัจจุบัน ซึ่งได้พัฒนามาถึงขั้นที่จะต้องพัง พินาศไปเช่นเดียวกับการผลิตระบบทาสและการผลิตศักดินาที่ได้พังพินาศไปก่อนหน้านี้

ถึงเวลาแล้วที่ระบบทุนนิยมจะต้องลงจากเวทีประวัติศาสตร์ แต่โดยภาพรวมระบบทุนนิยมก็เช่นเดียวกับระบบก่อนหน้านี้ คือระบบศักดินาและระบบทาสที่จะไม่ยอมลงจากเวทีประวัติศาสตร์โดยความสมัครใจนอกจากจะถูกโค่นล้มลงไปที่นั่น

ก่อน 24 มิถุนายน 2475 ระบบเศรษฐกิจศักดินาของไทยได้เริ่มพัฒนาเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม แต่ความสัมพันธ์ทางการผลิตยังคงเป็นไปตามระบอบการเมืองคือเผด็จการสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อันเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เพิ่งแตกหน่ออ่อนที่กำลังก้าวหน้า กับระบอบการเมืองเผด็จการสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ยังคงรักษาความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบศักดินาที่ล้าหลังเอาไว้

การเปลี่ยนแปลงเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 จึงเกิดขึ้น โดยระบอบประชาธิปไตยโดยกฎหมายได้เข้ามาแทนที่ระบอบเผด็จการสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และความสัมพันธ์ทางการผลิตศักดินาที่ล้าหลัง ก็ได้เปลี่ยนมาเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยมที่ก้าวหน้าตามการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเบื้องต้นคือการเมือง

แต่ ณ บัดนี้ความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยมที่ก้าวหน้าในยุคสมัยหนึ่งนั้น ได้กลายเป็นล้าหลังไปแล้วเพราะไม่สอดคล้องกับรูปลักษณะการผลิตแบบประชาธิปไตย อันเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ

โดยที่ความสัมพันธ์ทางการผลิตขึ้นต่อระบอบการเมืองอันเป็นโครงสร้างเบื้องต้นของสังคม

ดังนั้นในการที่จะเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางการผลิตให้สอดคล้องกับรูปลักษณะการผลิตที่เป็นไปในแบบประชาธิปไตยและสังคมนิยม จึงต้องเปลี่ยนที่โครงสร้างเบื้องต้น คือเปลี่ยนการเมืองประชาธิปไตยตามกฎหมาย (เผด็จการธนาธิปไตย) ให้มาเป็นประชาธิปไตยของประชาชน (หรือเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ) เท่านั้น

ความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบเก่า คือความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างแบบเผด็จการ ก็จะเปลี่ยนมาเป็นความสัมพันธ์แบบใหม่ คือความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแห่งชุมชนกับสหการ (COMMUNE) แบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่จะพัฒนาก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง อันหมายถึงความผาสุกร่วมกันของมวลสมาชิกแห่งสังคม ไม่มีทั้งนายจ้างและลูกจ้าง มีแต่คนผู้สร้างสรรค์สังคมร่วมกัน

อนึ่ง การแปรรูปโรงงานอุตสาหกรรมหรือวิสาหกิจเอกชนมาเป็นของสังคมนั้น คือการเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานของสังคม หลังจากที่โครงสร้างเบื้องต้นคือการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว จากระบอบประชาธิปไตยกฏมพี (BOURGEOIS DEMOCRACY) หรือเผด็จการธนาธิปไตย (PLUTO CRECY) มาเป็นระบอบประชาธิปไตยของประชาชน (PEOPLE'S DEMOCRACY) หรือเผด็จการชนชั้นกรมาชีพ (PROLETARIAT DICTATORSHIP)

การประกอบการอุตสาหกรรมหรือวิสาหกิจของสังคมภายใต้ระบอบประชาธิปไตยของประชาชนหรือเผด็จการชนชั้นกรมาชีพ จึงไม่เหมือนกับรัฐ-วิสาหกิจ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยกฏมพีหรือเผด็จการธนาธิปไตย

ความสำคัญของการแปรรูปโรงงานอุตสาหกรรมหรือวิสาหกิจเอกชนมาเป็นของสังคม จึงอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเบื้องต้น คือเปลี่ยนระบอบการเมืองประชาธิปไตยกฏมพีหรือเผด็จการธนาธิปไตยมาเป็นประชาธิปไตยของประชาชนหรือเผด็จการชนชั้นกรมาชีพเป็นประการแรก

ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเบื้องต้นคือการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างพื้นฐานของสังคมก็ไม่อาจจะเปลี่ยนแปลงได้

การแปรรูปโรงงานอุตสาหกรรมและวิสาหกิจเอกชนมาเป็นของสังคมนั้น เป็นบทก้าวแรกในการเข้าสู่สังคมนิยมขั้นต้น ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่ได้ถูกกำหนดไว้แล้วในกระแสดารวิวัฒนาการของสังคมที่อยู่นอกเหนือเจตจำนงของมนุษย์ จึงอยู่นอกเหนืออำนาจควบคุมของมนุษย์ เช่นเดียวกับที่นายทาสไม่สามารถขัดขวางระบบทาสไม่ให้เปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบศักดินา และก็เช่นเดียวกับที่เจ้าศักดินาไม่สามารถจะขัดขวางไม่ให้ระบบศักดินาเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบบทุนนิยมอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ได้ และก็เช่นเดียวกันแม้นายทุนจะมีอำนาจลึกลับานใด

ก็ตามแต่ก็จะไม่สามารถเห็นยวัญระบบทุนนิยมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบสังคมนิยมในอนาคตได้

เมื่อพูดว่าการแปรรูปโรงงานอุตสาหกรรมและวิสาหกิจเอกชนมาเป็นของสังคม คือบาทก้าวแรกในการก้าวเข้าสู่สังคมนิยมขั้นต้น หลายคนอาจคิดว่าเป็นการพูดทวนกระแสโลกในปัจจุบัน เพราะโลกในปัจจุบันที่เห็น ๆ กันอยู่ก็มีแต่การล่มสลายของประเทศสังคมนิยมที่กำลังพยายามหมุนกลับไปสู่ทุนนิยม อย่างเช่นสหภาพโซเวียต ยุโรปตะวันออก และสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

ใช่, เป็นการพูดทวนกระแสโลกในปัจจุบัน โลกของนายทุนที่พยายามทำโลกให้เป็นหนึ่งเดียว คือโลกของทุนนิยมที่กำลังเดินใกล้หลุมฝังศพเข้าไปทุกที

แต่หากการพูดเช่นนี้เป็นการพูดตามกระแสพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของสังคมอันเป็นวิทยาศาสตร์ ที่เริ่มต้นมาจากยุคดึกดำบรรพ์ แล้วไหลเข้าสู่กระแสวิวัฒนาการมาเป็นสังคมปฐมสหการ สังคมทาส สังคมศักดินา สังคมทุนนิยม สังคมสังคมนิยมและสังคมคอมมิวนิสต์ในอนาคตตามลำดับ ที่เรียกตามศัพท์วิทยาศาสตร์สังคมว่าเป็นวิวัฒนาการของสังคม (SOCIAL EVOLUTION)

อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้กระแสพัฒนาการทางประวัติศาสตร์สังคมได้วิวัฒนาการจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง

นั่นก็คือเครื่องมือและปัจจัยการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง และถ้าพูดอย่างรวบรัดสั้น ๆ ก็ว่าเพราะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ยุคสมัยของสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมปฐมสหการจนมาถึงสังคมทุนนิยมในปัจจุบัน และจะเปลี่ยนแปลงก้าวสูงขึ้นไปสู่สังคมสังคมนิยมในอนาคตอันใกล้และสู่สังคมคอมมิวนิสต์หรือโลกพระศรีอารย์เป็นลำดับถัดไป

ความจริง การล่มสลายของประเทศสังคมนิยมเหล่านั้น มันเป็นแต่เพียงปรากฏการณ์ชั่วคราวในระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อจากระบบทุนนิยมไปสู่สังคมนิยมก็เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอดีตที่ผ่านมา ที่เดินหน้าถอยหลังกลับไปกลับมา กว่าจะหลุดพ้นมาจากสังคมเก่า อย่างเช่นการเปลี่ยนแปลงของฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นต้น

และโดยประการสำคัญ การล่มสลายของสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออก มันไม่ใช่เป็นการล่มสลายของลัทธิสังคมนิยมหรือระบบสังคมนิยม แต่มันเป็นการ

ล่มสลายของบุคคลที่อ้างตัวว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามคุณธรรมและกฎข้อบังคับของลัทธินั้น

เช่นภายในพรรคแทนที่จะมีประชาธิปไตยรวมศูนย์กลับเป็นรวมศูนย์ประชาธิปไตยภายนอกพรรคแทนที่จะใช้เผด็จการชนชั้นกรรมาชีพกลับใช้เผด็จการฟาสซิสต์ กับประชาชนแทนที่จะเป็นผู้ให้กลับเป็นผู้รับ กับเพื่อนสมาชิกแทนที่จะวิจารณ์ตนเองกลับคอยแต่วิจารณ์ผู้อื่นในความบกพร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ กับสังคมแทนที่จะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมกลับเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ดังนั้นเป็นต้น

ก็เช่นเดียวกับพวกอลัชชีทั้งหลายในบ้านเรานั้นแหละ ถึงแม้ว่าจะประพฤติปฏิบัตินอกธรรมลักปานใด มันก็จะล่มสลายไปเฉพาะตัวพวกอลัชชีเหล่านั้นเท่านั้น แต่ไม่ได้ทำให้ธรรมะที่พระพุทธองค์ได้ค้นพบและประกาศแล้วนั้นล่มสลายไปด้วย

จะแตกต่างกันก็ตรงที่ว่าพวกอลัชชีทั้งหลายไม่ได้ถูกสถาบันสงฆ์ แต่บรรดาบุคคลที่อ้างตัวเป็นคอมมิวนิสต์เหล่านั้น ต่างเป็นผู้กุมอำนาจรัฐ จึงทำให้อำนาจรัฐสังคมนิยมล่มตามบุคคลเหล่านั้นไปด้วย อย่างเช่นสหภาพสาธารณรัฐโซเวียตสังคมนิยมล่มสลายไปพร้อมกับนายกอร์บาชอฟและคณะ ที่เป็นผู้กุมอำนาจรัฐอยู่ในขณะนั้น

แต่ก็ดังกล่าแล้วว่า การล่มสลายของประเทศสังคมนิยมเหล่านั้นมันเป็นแต่เพียงปรากฏการณ์ชั่วคราวไม่ใช่ธาตุแท้ของสิ่ง และสังคมของประเทศเหล่านั้นก็อยู่ในกระแสพัฒนาการและวิวัฒนาการของสังคมเช่นเดียวกับสังคมทั่ว ๆ ไปจึงจะต้องวิวัฒนาการไปสู่สังคมสังคมนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น และไม่มีอำนาจใดจะไปยับยั้งขัดขวางเอาไว้ได้

โดยเฉพาะประชาชนของประเทศสังคมนิยมเหล่านั้นเคยรู้ตัวรู้ตัวของระบบสังคมนิยมมาแล้ว อย่างน้อยที่สุดประชาชนในประเทศเหล่านั้นรู้ว่าในระบบสังคมนิยมมีหลักประกันว่าจะต้องมีการทำงาน จะต้องมีการอยู่อาศัย จะต้องมีการอาหารกิน จะต้องมีโอกาสรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย

แต่เมื่อเปลี่ยนมาเป็นระบบทุนนิยมหรือที่กอร์บาชอฟเรียกอย่างภาคภูมิใจว่าระบบกลไกการตลาดแล้ว ประชาชนของอดีตประเทศสังคมนิยมเหล่านั้นกลับมาพบกับสิ่งที่ประเทศทุนนิยมได้ประสบพบเห็นกันอยู่เป็นประจำ คือการว่างงาน คือการไม่มีที่อยู่อาศัย คือการเป็นขอทานและโสเภณี คือการประกอบอาชญากรรม ปล้นจี้ คือความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมและความเห็นแก่ตัว ฯลฯ

และก็นั่นเอง ภายใต้ระบบทุนนิยมมีคนส่วนน้อยกลุ่มหนึ่งที่มีโอกาสสร้างความร่ำรวยขึ้นมาได้บนความยากจนคั่นแค้นของคนส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับคนกลุ่มน้อยในบ้านเราที่เป็นเศรษฐีมหาเศรษฐีอยู่ในเวลานี้

และก็นั่นเองข้อเปรียบเทียบในความดีไม่ดีของสองระบบที่ประชาชนในประเทศอดีตสังคมนิยมเหล่านั้นสัมผัสมากับตนเอง จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้อดีตประเทศสังคมนิยมเหล่านั้นหันเข้าสู่กระแสการพัฒนาการของสังคมนิยมกลับสู่สังคมสังคมนิยมอย่างแน่นอนและยิ่งกว่านั้นจะเป็นตัวอย่างให้ประชาชนในประเทศทุนนิยมทั่วไปรวมทั้งสหรัฐอเมริกาที่เป็นประเทศหัวโจกในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ซึ่งกำลังประสบปัญหาวิกฤตการณ์รอบด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคมอยู่ในขณะนี้ได้เจริญรอยตามอีกด้วย ซึ่งในบรรดาผู้นำของประเทศทุนนิยมทั้งหลายกลัวนักกลัวหนา จึงได้พยายามโฆษณาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นชั่วคราวในประเทศสังคมนิยมทั้งหลายว่าสังคมนิยมล้มแล้ว และต่อไปนี่โลกจะเป็นหนึ่งเดียวคือทุนนิยม ซึ่งทำให้ผู้ที่ไม่เข้าใจในวิวัฒนาการของสังคม และแม้ผู้ที่เข้าใจในวิวัฒนาการของสังคมแต่มีผลประโยชน์ส่วนตนที่ขัดกับระบบสังคมนิยมก็พากันขานรับและรับช่วงโฆษณาชวนเชื่อกันต่อ ๆ ไป ดังที่เป็นอยู่ในขณะนี้

แต่ก็ดังกล่าว่าแล้วว่าไม่มีอำนาจใดที่จะขวางกั้นกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจและวิวัฒนาการของสังคมเอาไว้ได้ ทุกสังคมจะต้องเข้าสู่สังคมสังคมนิยมและบรรลุถึงสังคมคอมมิวนิสต์ในที่สุด ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเวลาเท่านั้น

การที่เครื่องจักรเข้ามาไล่คนออกจากงาน ก็คือกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่สังคมสังคมนิยมในอนาคต และเมื่อถึงสังคมสังคมนิยมเครื่องจักรกลแทนที่จะไล่คนออกจากงาน กลับจะเข้ามาช่วยผ่อนแรงคนงานให้สบายขึ้น แทนที่จะทำงานหนัก 8 ชั่วโมงหรือมากกว่านั้นต่อวัน เครื่องจักรจะมาช่วยลดชั่วโมงทำงานของคนงานให้น้อยลง น้อยลง ตามลำดับ ตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยไม่มีการลดค่าแรง

ตรงกันข้าม กลับจะได้ค่าแรงเพิ่มมากขึ้นตามความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และตามหลักการแบ่งปันผลประโยชน์ของระบบสังคมนิยมที่ว่า “แต่ละคนทำงานตามความสามารถ และแต่ละคนเอา (ค่าตอบแทน) ไปตามผลของงาน ” และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจก็จะยิ่งสูงขึ้น ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง ตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จนถึงขั้นที่การแบ่งปันผลประโยชน์ของแรงงานได้เข้า

สู่หลักการใหม่ที่ว่า “แต่ละคนทำงานตามความสามารถ และแต่ละคนเอา (ค่าตอบแทน) ไปตามความต้องการ (อันจำเป็น)” และเมื่อมาถึงขั้นนี้การทำงานของแต่ละคนก็จะเป็นไปตามคำขวัญที่ว่า

“แต่ละคนทำงานเพื่อทุก ๆ คน และทุก ๆ คนทำงานเพื่อแต่ละคน” และความสำคัญในการทำงานก็ไม่ใช่เพียงเพื่อเป็นเครื่องมือในการหาเลี้ยงชีพ แต่จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และนั่นก็คือการทำงานด้วยจิตว่าง ดังที่ท่านอาจารย์พุทธทาสเคยสอนไว้นั่นเอง

ดังกล่าวนี้ไม่ใช่ความเพ้อฝัน แต่เป็นความใฝ่ฝันที่จะปรากฏเป็นความจริงในอนาคต ตามที่วิทยาศาสตร์สังคมได้อธิบายและพิสูจน์ให้เห็นมาแล้วในปรัชญาสารธรรมประติการและวิวัตนาการ (DIALECTICAL AND HISTORICAL MATERIALISM)

อนึ่ง เกี่ยวกับปัญหาเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพหรือประชาธิปไตยของประชาชนนั้น มีความแตกต่างอย่างถึงรากเหง้ากับเผด็จการธนาธิปไตยหรือประชาธิปไตยกฏมพี

เพราะเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพเป็นเผด็จการต่อนายทุนคนส่วนน้อยเพื่อประชาชนคนส่วนใหญ่ของสังคม จึงได้ชื่อว่าเป็นประชาธิปไตยของประชาชน แต่เผด็จการธนาธิปไตย (เผด็จการทางรัฐสภาโดยอำนาจเงิน) เป็นเผด็จการต่อประชาชนคนส่วนใหญ่ของสังคม เพื่อผลประโยชน์ของนายทุนคนส่วนน้อย จึงได้ชื่อว่าประชาธิปไตยกฏมพี

ความจริงระบอบการปกครองของสังคมโดยหลักการแล้วมีอยู่ 2 ระบอบเท่านั้น คือระบอบประชาธิปไตยกับระบอบเผด็จการ

ระบอบประชาธิปไตยเกิดขึ้นครั้งแรกในสังคมปฐมสหการ (PRIMITIVE COMMUNE) แล้วก็ต้องดับสูญไปเมื่อสังคมทาส (SLAVERY) ได้เข้ามาแทนที่สังคมปฐมสหการ พร้อมกับระบอบเผด็จการของนายทาสได้เข้ามาแทนที่ระบอบประชาธิปไตย และสิ่งที่มาพร้อมกับสังคมทาสก็คือ การแบ่งคนในสังคมเดียวกันออกเป็นชนชั้น (CLASS) คือชนชั้นนายทาสกับชนชั้นทาส

โดยชนชั้นนายทาสเป็นผู้ครอบครองเครื่องมือและปัจจัยการผลิตรวมทั้งเป็นเจ้าของชีวิตของพวกทาส ส่วนชนชั้นทาสเป็นผู้ออกแรงงานผลิตและได้รับค่าตอบแทนเพียงอาหารประทังชีวิตและเครื่องนุ่งห่มพอกับความบัดสีกับที่ซุกหัวนอน

ทาสจึงเป็นเสมือนเครื่องมือการผลิตที่พูดได้มีค่าสำหรับนายทาสเช่นเดียวกับเครื่องมือกึ่งใบคือปศุสัตว์ และนับแต่บัดนั้นการต่อสู้ระหว่างชนชั้นนายทาสผู้ปกครองกับชนชั้นทาสผู้ถูกปกครอง ที่เรียกว่าการต่อสู้ทางชนชั้น (CLASS STRUGGLE) ก็ได้อุบัติขึ้น จนกระทั่งสังคมทาสพังทลายลง โดยมีสังคมใหม่ที่เรียกว่าสังคมศักดินา (FEUDALIST) เข้ามาแทนที่

ในสังคมศักดินามีระบอบการปกครองที่เรียกว่า สมบูรณาสิทธิราชย์ (ABSOLUTE MONARCHY) อันเป็นระบอบเผด็จการอีกรูปแบบหนึ่ง คือเป็นเผด็จการของชนชั้นเจ้าศักดินาที่เผด็จการต่อชนชั้นไพร่และเลกที่เรียกว่าไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน

ดังนั้นการต่อสู้ทางชนชั้นระหว่างเจ้าศักดินากับพวกไพร่และเลกจึงดำเนินมาอย่างไม่ขาดสาย จนกระทั่งสังคมศักดินาต้องพังทลายลงเช่นเดียวกับสังคมทาส

ครั้นแล้วสังคมใหม่ที่ก้าวหน้ากว่าสังคมศักดินา คือสังคมทุนนิยม (CAPITALIST) ก็ได้เข้ามาแทนที่ โดยนายทุนเป็นผู้ครอบครองเครื่องมือและปัจจัยการผลิตเช่นเดียวกับเจ้าศักดินาและนายทาสที่ผ่านพ้นมาแล้ว

ส่วนผู้ออกแรงงานทำการผลิตคือกรรมกรและชาวไร่ชาวนาซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม การปกครองของสังคมนี้จึงขึ้นอยู่กับทุนที่เรียกว่าประชาธิปไตยภูมิพี (BOURGEOIS DEMOCRACY) หรือธนาธิปไตย (PLUTO DEMOCRACY) อันเป็นรูปแบบเผด็จการอีกรูปแบบหนึ่ง ที่นายทุนชนกลุ่มน้อยของสังคมเผด็จการต่อประชาชนคนส่วนใหญ่ของสังคม ที่มีกรรมกรและชาวไร่ชาวนาเป็นพื้นฐาน โดยอาศัยอำนาจทุนหรือถาวรเงินผ่านทางระบบรัฐสภา

ดังนั้นการต่อสู้ทางชนชั้นในสังคมนี้ที่สืบทอดมาจากสังคมในอดีต จึงยังคงดำเนินต่อมา เป็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้นนายทุนผู้กดขี่ขูดรีดกับประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมผู้เป็นชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีด และในที่สุดสังคมทุนนิยมก็จะตั้งอยู่ไม่ได้เช่นเดียวกับสังคมศักดินาและสังคมทาสที่พังทลายผ่านพ้นมาแล้ว และสังคมใหม่ที่ก้าวหน้ากว่าก็จะเข้ามาแทนที่สังคมทุนนิยม เช่นเดียวกับสังคมที่ก้าวหน้ากว่าในยุคก่อน ๆ ที่ได้เข้ามาแทนที่สังคมที่ล่าหลัง

สังคมใหม่ที่จะเข้ามาแทนที่สังคมทุนนิยมคือสังคมสังคมนิยม (SOCIALIST) แต่โดยที่สังคมใหม่นี้คลอดออกมาจากครรภ์ของสังคมทุนนิยม จึงเป็นธรรมดาที่ธาตุของทุนนิยมจะยังคงหลงเหลืออยู่ในสังคมใหม่ชั่วระยะหนึ่ง ความคิดทางชนชั้น

และความขัดแย้งทางชนชั้นจึงยังไม่เหือดหายไปไหนที่ทันใด

ดังนั้นระบอบการปกครองของสังคมใหม่จึงหนีไม่พ้นจากระบอบเผด็จการที่เรียกว่าเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ (PROLETARIAT DICTATORSHIP) คือเผด็จการต่อนายทุนคนส่วนน้อยเพื่อคนส่วนใหญ่ของสังคมที่เรียกว่าประชาธิปไตยของประชาชน (PEOPLE'S DEMOCRACY) หรือธรรมาธิปไตยในศาสนาพุทธนั่นเอง

ต่อเมื่อสังคมก้าวล่วงพ้นสังคมนิยมเข้าสู่สังคมใหม่ที่ก้าวหน้ากว่าคือสังคมคอมมิวนิสต์ (COMMUNIST) ระบอบการปกครองจึงจะเป็นประชาธิปไตยที่แผ่ปกคลุมไปทั่วทั้งสังคมในทุกด้าน คือประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ประชาธิปไตยทางการเมืองและประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม ไม่เป็นประชาธิปไตยของชนชั้นอีกต่อไป เพราะในสังคมใหม่นี้ชนชั้นได้เหือดหายไปหมดแล้ว จึงไม่มีชนชั้นหนึ่งเผด็จการต่ออีกชนชั้นหนึ่งดังที่เป็นมาในประวัติศาสตร์อันยาวนาน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นับแต่การก่อกำเนิดชนชั้นขึ้นมาในสังคมทาสโดยชนชั้นหนึ่งเผด็จการต่อชนชั้นหนึ่ง มนุษย์ก็ได้ทำการต่อสู้ทางชนชั้นตลอดมาจนถึงสังคมทุนนิยมในปัจจุบัน ท่านเมธีทางวิทยาศาสตร์สังคมจึงกล่าวไว้อย่างถูกต้องว่า ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติก็คือประวัติการต่อสู้ทางชนชั้น (เพื่อยกเลิกชนชั้นเพื่อมนุษย์จะไม่เบียดเบียนต่อกันและอยู่ร่วมกันอย่างฉันทันหนึ่งผู้ร่วมเกิดแก่เจ็บ ตายด้วยกัน)

ปรีดี พนมยงค์ : จำเลยแห่งประวัติศาสตร์

แม้นายปรีดี พนมยงค์ จะตระหนักในคุณประโยชน์ของประวัติศาสตร์ในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลแห่งอดีต และได้กำหนดวิสัยทัศน์นโยบายการบ้านเมืองโดยใช้ข้อมูลแห่งอดีตประกอบการพิจารณา (สุพจน์ 2517, 83, 97, 108, 112) แต่เมื่อท่านถูกมรสุมทางการเมืองจนต้องลี้ภัยออกนอกประเทศแล้ว ประวัติศาสตร์ได้กลั่นกลายเป็นเครื่องมือที่จะใช้ประหัตประหารชื่อเสียงเกียรติคุณของท่าน อันปรากฏในรูปของบทความ หนังสือ ตำรา และวิทยานิพนธ์ โดยกล่าวหาทั้งโดยตรงและโดยอ้อมว่านายปรีดี พนมยงค์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล นายปรีดี พนมยงค์ ได้ดำเนินคดียื่นฟ้องผู้กระทำการละเมิดต่อศาลสถิตยุติธรรมเป็นคดีความ 6 คดี และอีก 1 คดีภายหลังอสัญกรรมของนายปรีดี พนมยงค์ (สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม 2533, 8-10) ปรากฏว่า ทั้ง 7 คดีดังกล่าว จำเลยแพ้คดีต้องรับผิดชอบตามฟ้องของโจทก์บ้าง และหรือประกาศแถลงความจริงในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์บ้าง

เมื่อมีโอกาสแถลงข้อเท็จจริงปกป้องตนเองจากข้อกล่าวหาหรือข้อเท็จจริงที่นายปรีดีพนมยงค์ถือว่า “คลาดเคลื่อนความจริงที่สำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์” (ปรีดี 2535, 57) นายปรีดี พนมยงค์ ได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อสารมวลชนบ้าง หรือเขียนหนังสือตอบโต้บ้าง โดยเสนอหลักฐานเอกสารแท้จริงสำหรับผู้ “ปรารถนาจะ” พิจารณา และเพื่อ “ประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังที่จะได้ทราบประวัติศาสตร์ที่แท้จริง.

(ปรีดี 2535, 56,57) **ชีวประวัติย่อของนายปรีดี พนมยงค์** คือตัวอย่างหนังสือที่เสนอเอกสารหลักฐานแท้จริงที่เกี่ยวข้องกับกรณีต่าง ๆ ที่นายปรีดี พนมยงค์ ถูกกล่าวหา และหนังสือ ประวัติศาสตร์การเมืองไทย คือ คำฟ้องคดี ความแพ่งที่แสดงทั้งปรัชญาและวิธีประวัติศาสตร์ของนายปรีดี พนมยงค์ อย่างชัดเจน

ในบรรดาคดีทั้ง 7 ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์โดยตรงมากที่สุดคือ คำฟ้องคดีหมายเลขดำที่ 4226/2521 ความแพ่งยื่นฟ้องนายรอง คยามานนท์เป็นจำเลยที่ 1 เป็นผู้แต่งหนังสือประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ ด้วย “ข้อหาหรือฐานความผิดละเมิด หมิ่นประมาทไขว่ขาวแพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของโจทก์ อันเกี่ยวเนื่องกับกรณีสวรรคตด้วย” (สถาบันนิติศาสตร์ 2533, 9) คำฟ้องนี้แสดงหลักการและวิธีการประวัติศาสตร์ไว้ชัดเจนควรแก่การศึกษามาก โจทก์ฟ้องว่า ในฐานะที่จำเลยที่ 1 เป็นนักวิชาการ คือ “ศาสตราจารย์ทางประวัติศาสตร์และราชบัณฑิตทางประวัติศาสตร์” ได้เขียนข้อความเกี่ยวกับนายปรีดี พนมยงค์ โดยวิธีการ “สอดแทรกข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อันขัดต่อความจริง ซึ่งความจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ทั้ง ๆ ที่รู้ความจริงและไม่รู้ความจริงแท้แน่นอน” (สุพจน์ 2528, 266) ตั้งข้อสันนิษฐานทางเดียวมากกว่าหลายทางให้เป็นทางเลือกแก่ผู้อ่านและด่วนสรุปความเห็นเป็นการ “ปั้นแต่งและบิดเบือนสิ่งจะแห่งประวัติศาสตร์ของชาติไทย” (สุพจน์ 2528, 263) โดยที่หนังสือนี้เป็นตำราพิมพ์เผยแพร่ทั่วไป นายปรีดี พนมยงค์จึงเห็นว่าหนังสือนี้จะทำให้บุคคลอื่น “หลงเข้าใจผิด” และ “ประวัติศาสตร์ของประเทศผิดจากความจริงไม่เป็นประวัติศาสตร์ที่สมบูรณ์และถูกต้อง” (สุพจน์ 2528, 266) นายปรีดี พนมยงค์ จึงขอให้ศาลพิพากษาให้จำเลยเก็บและทำลายหนังสือ ตลอดจนห้ามจำหน่ายและเผยแพร่หนังสือนั้นโดยทันที

อาจจะกล่าวได้ว่าเมื่อประวัติศาสตร์ถูกใช้เป็นเครื่องมือกล่าวหา นายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้ใช้ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ เป็นวิธีการหนามยอกเอาหนามบ่ง ทั้งนี้ข้อควรสังเกตว่า ตามประวัติชีวิต นายปรีดี พนมยงค์ มิได้เคยศึกษาวิชาการประวัติศาสตร์ แต่คำฟ้องดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า ท่านมีความเข้าใจทั้งปรัชญาและวิธีการของประวัติศาสตร์ คำฟ้องนั้นสมควรศึกษาเป็นกรณีตัวอย่างในวงการประวัติศาสตร์ไทย อีกประการหนึ่ง การกล่าวหาและการฟ้องร้องเป็นคดีความถึง 7 คดี ระหว่าง พ.ศ.2510-2526 ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ได้

ประการหนึ่งตามที่มีผู้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า นายปรีดี พนมยงค์ เป็น “บุคคลสำคัญ ผู้ได้รับการติชมได้เสียงมากที่สุดในประวัติศาสตร์ปัจจุบันของไทย” (สุพจน์ 2517, 13) ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบกันแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสามารถควบคุมวิถีทางประวัติศาสตร์ได้พอควร * ในขณะที่นายปรีดี พนมยงค์ ตกอยู่ในวังน้ำวนของประวัติศาสตร์ตลอดเวลาที่ลี้ภัยออกนอกประเทศ นายปรีดี พนมยงค์ แม้จะเป็นแหล่งข้อมูลเองก็ไม่สามารถจะให้ข้อเท็จจริงทุกเรื่องทุกกรณีได้ เพราะเป็นเรื่องที่ “พูดไม่ออกบอกไม่ได้” และได้แต่หวังว่า “ถ้าหากโอกาสนั้นยังไม่เกิดขึ้น ในอายุขัยของผม (ที่จะพูดออกบอกได้) แต่ประวัติศาสตร์ของ มนุษยชาติ มิได้หยุดชะงักลงภายในอายุขัยของคนใดหรือเหล่าชนใด คือ ประวัติศาสตร์จะต้องดำเนินต่อไปในอนาคตโดยไม่มีสิ้นสุด” (สุพจน์ 2517, 160) แม้เมื่อถึงแก่อสัญกรรมไปแล้วหลายปี ก็ยังมีผู้ใช้ประโยชน์จากข้อเขียนของท่านในการหาเสียงเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 ข้อความนั้นมาจากสุนทรพจน์ของ นายปรีดี พนมยงค์ แกลงในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2489 ความที่โฆษณาอันลือลั่นนั้นคือ

“ระบอบประชาธิปไตยนั้น เราหมายถึงประชาธิปไตย อันมีระเบียบตามกฎหมายและศีลธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ใช่ประชาธิปไตยอันไม่มีระเบียบหรือประชาธิปไตยที่ไร้ศีลธรรม เช่น การใช้สิทธิเสรีภาพอันมีแต่จะให้เกิดความปั่นป่วน ความไม่สงบเรียบร้อย ความเสื่อมศีลธรรม ระบอบชนิดนี้เรียกว่าอนาธิปไตยที่ใช้ประชาธิปไตยไม่ ขอให้ระวัง อย่าปนประชาธิปไตยกับอนาธิปไตย อนาธิปไตยเป็นภัยอย่างใหญ่หลวงแก่สังคมและประเทศชาติ ระบอบประชาธิปไตยจะมั่นคงอยู่ได้ต้องประกอบด้วยกฎหมายศีลธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต” (มติชน 2535)

ข้อความนี้ได้มีคำขวัญประกอบย้ำความหมายให้หนักแน่นอีกว่า “เชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย ให้โอกาส ชวน หลีกภัย ไปจัดตั้งรัฐบาล” ความโฆษณาหาเสียงนี้ก่อให้เกิดความกังขาว่าจะสื่อความหมายตรงตามจุดประสงค์ของนายปรีดี พนมยงค์ มากน้อยเพียงใด เพราะมีข้อความเต็มต่อจากความข้างต้นอธิบายความหมายเต็มไว้ดังนี้ :

“...หรือในครั้งโบราณกาลเรียกว่า การปกครองโดยสามัคคีธรรม การใช้

* ดู จัมพรธาย กักอกิม, “ประวัติศาสตร์ : อดีตที่ถูกลืม” ปฐมนิเทศ นักศึกษาใหม่ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2536) : 102-12.

สิทธิโดยไม่มีขอบเขตภายใต้กฎหมายหรือศีลธรรมหรือใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ไม่ใช่หลักประชาธิปไตย ไม่ใช่หลักซึ่งคณะราษฎรของพระราชทานรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนชาวไทยนั้น ไม่มีพระราชประสงค์ให้เป็นอนาธิปไตย ข้าพเจ้ายกตัวอย่าง อิตาลี เมื่อก่อนสมัยมุซโซลินี ซึ่งประชาธิปไตยของอิตาลีในขณะนั้นชั่วขีดที่ไม่มีระเบียบมีความอลเวง จึงเป็นเหตุหรือให้พวกฟาสซิสต์อ้างเป็นเหตุในการสถาปนาระบอบเผด็จการในประเทศอิตาลี ข้าพเจ้าไม่พึงประสงค์ที่จะให้มีระบอบเผด็จการในประเทศไทย ในการนี้ก็ต้องป้องกันหรือขัดขวางมิให้ออนาธิปไตยอันเป็นทางที่ระบอบเผด็จการจะอ้างได้ ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าเราช่วยกันประคองให้ระบอบประชาธิปไตยนี้ได้เป็นไปตามระเบียบเรียบร้อยอย่างที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วระบอบเผด็จการย่อมมีขึ้นไม่ได้...” (ปริทัศน์ 2535, 96)

ข้อความโฆษณาที่มาจากสุนทรพจน์ของนายปรีดี พนมยงค์ มีส่วนอย่างสำคัญต่อประชาชนในกรุงเทพมหานครในการลงคะแนนเลือกตั้ง หลักฐานประวัติศาสตร์เพียงข้อความไม่กี่ประโยคมีอิทธิพลกำหนดวิถีทางการเมืองของพรรคการเมือง 2 พรรคในกรุงเทพมหานคร คือ พรรคประชาธิปัตย์และพรรคพลังธรรม

ที่อ้างอิง

- ปรีดี พนมยงค์. 2535. ชีวิตประวัติย่อของนายปรีดี พนมยงค์ และสกุล ณ ป้อมเพชร์. กรุงเทพมหานคร : “โครงการปรีดี พนมยงค์กับสังคมไทย.”
มติชน วันที่ 11 กันยายน พ.ศ.2535.
- ส. ธรรมยศ. 2522 พระเจ้ากรุงสยาม. สหรัฐอเมริกา : ศูนย์ความรู้ไทย. สถาบัน
วิทยาศาสตร์สังคม. 2533. กษียอาจารย์. กรุงเทพมหานคร :
เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สุพจน์ ตำนตระกูล. 2528 ประวัติศาสตร์การเมืองไทย โดยนายปรีดี พนมยงค์
(จากคำ บรรยาย ฟังนายรอง ศยามานนท์ ในคดีหมายเลขดำที่
4226/2521).
กรุงเทพมหานคร : สันติธรรม.
- (รวบรวม). 2517. ปรีดี พนมยงค์ พูดยิ่งกรณีสวรรคตและ
ปัญหาของชาติ.
กรุงเทพมหานคร : สุวรรณภูมิ.
- (เรียบเรียง). 2529. ม.จ.ศุภสวัสดิ์ฯ รับสั่งว่า ในหลวงและ
สมเด็จพระชนนีไม่ทรงเชื่อว่า นายปรีดีฯ สมคบปลงพระชนม์ ร.8.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทเคสิดไทย.

รายงานการเมือง

เอกสารชิ้นนี้เป็นรายงานการเมืองของขบวนการทางการเมืองขบวนการหนึ่ง เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2530 โดย นายสุพจน์ ด้านตระกูล เลขาขบวนการเมืองนั้นเป็นผู้รายงาน

รัฐบาลขณะนั้นเป็นรัฐบาลผสม 4 พรรคการเมือง โดยมี พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองใดเป็นแกนนำและเป็นนายกรัฐมนตรี

ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้นคือ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ

ในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พล.อ.เปรมฯ ได้ประกาศคำสั่งหนึ่งอันเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่ง คือ คำสั่งนโยบาย 66/2523 ที่ถูกจัดทำขึ้นโดย พล.อ.ชวลิตฯ และคณะในขณะที่ยังเป็นพลตรีและมีตำแหน่งเป็นเจ้ากรมยุทธการทหารบก

แต่ พล.อ.เปรมฯ ผู้ประกาศคำสั่งนโยบาย 66/23 ก็หาได้นำคำสั่งนโยบายที่ตนประกาศนั้นออกปฏิบัติไม่ จนกระทั่งพ้นจากตำแหน่งไป และเมื่อเร็ว ๆ นี้เองท่านได้บารวกับ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่เข้าเยี่ยมอวยพรวันเกิดของท่านว่า ให้นำคำสั่ง 66/23 มาปฏิบัติเพื่อดับไฟที่กำลังลุกโชนอยู่ในขณะนี้

รายงานการเมืองฉบับนี้มีประเด็นเกี่ยวกับคำสั่ง 66/23 ซึ่งสอดคล้องกับคำปรารภของ พล.อ.เปรมฯ เราจึงนำเสนอท่านผู้อ่านเป็นการรายงานการเมืองอีกครั้งหนึ่ง เพราะถึงแม้ว่าจะเป็นรายงานทางประวัติศาสตร์ แต่สถานการณ์ต่าง ๆ และบุคคลต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์นั้นยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบันนี้

รายงานการเมือง

วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2530

1. ปัญหาการเมือง

ก. ทางด้านรัฐบาล

ถึงแม้ว่ารัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จะประกอบขึ้นด้วย 4 พรรค 1 พวก ที่เรียกว่ารัฐบาลผสม ซึ่งโดยหลักทั่วไปของรัฐบาลผสมแล้วย่อมจะหาเสถียรภาพได้ยาก แต่รัฐบาลของพลเอกเปรมไม่เป็นไปตามหลักทั่วไป เพราะเป็นรัฐบาลผสมที่มีเสถียรภาพ

ทั้งนี้เพราะพรรคการเมือง 4 พรรคที่มาร่วมผสมกันนั้น ถึงแม้ว่าโดยรูปแบบจะแตกต่างกัน แต่โดยเนื้อหาแล้วเป็นอย่างเดียวกัน คือเป็นพรรคตัวแทนผลประโยชน์ของนายทุนกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มนายทุนธนาคาร กลุ่มนายทุนเจ้าที่ดิน กลุ่มนายทุนอุตสาหกรรม กลุ่มนายทุนนายหน้า กลุ่มนายทุนอิงอำนาจรัฐหรือนายทุนขุนนาง ดังนี้ เป็นต้น

พรรคการเมืองเหล่านี้จึงเสมือนเป็นพรรคเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน คือในด้านหนึ่งคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มนายทุนประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น และอีกในด้านหนึ่งต่างก็แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนพรรคแบบทางใคร

ทางมัน เสถียรภาพทางด้านอัติวิสัยหรือเสถียรภาพภายในของรัฐบาลพลเอกเปรมฯ
จึงมันคงยั้งนัก

ข. ทางด้านพรรคฝ่ายค้าน

พรรคฝ่ายค้านทุกพรรคที่เคลื่อนไหวจะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ก็
เช่นเดียวกับ 4 พรรคที่ร่วมกันเป็นรัฐบาล คือเป็นพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทน
ผลประโยชน์ของกลุ่มนายทุนประเภทต่าง ๆ เช่นเดียวกัน ดังนั้นแม้พรรคฝ่าย
ค้านเหล่านี้บังเอิญมีโอกาสเป็นรัฐบาล ไม่ว่าจะโดยพลเอกเปรมเลือกเอาไปผสม
หรือผสมกันเอง ก็จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชาติคือความยากจนของประชาชน
ส่วนใหญ่ได้

ที่พรรคฝ่ายค้านเคลื่อนไหวจะล้มรัฐบาล ก็เพื่อเบียดขับพรรคร่วมรัฐบาล
แล้วเข้าแทนที่เพื่อรักษาผลประโยชน์ของนายทุนประเภทต่าง ๆ ต่อไป และแสวง
หาผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนพรรคกันต่อไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ไม่ว่า 4 พรรคที่ร่วมรัฐบาลอยู่ในขณะนี้ หรือ พรรค
ฝ่ายค้านที่เคลื่อนไหวคัดค้านรัฐบาลอยู่ในขณะนี้ จะขึ้นเป็นรัฐบาล กลุ่มนาย
ทุนประเภทต่าง ๆ ก็คงได้ประโยชน์อยู่เช่นเดิม และประชาชนส่วนใหญ่ก็คงลำบาก
ยากเข็ญอยู่เช่นเดิมเช่นกัน เพราะความลำบากยากเข็ญของประชาชนส่วนใหญ่เกิด
จากการกดขี่ขูดรีดของกลุ่มนายทุนประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อม

การแก้ไขปัญหของชาติคือปัญหาความลำบากยากเข็ญของประชาชน
ส่วนใหญ่ จึงไม่ใช่แก้ด้วยการเปลี่ยนพรรคร่วมรัฐบาลหรือเปลี่ยนรัฐบาล หรือ
แม้ด้วยการยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่ ส่วนว่าจะแก้ไขปัญหของชาติอย่างไรจะได้
กล่าวต่อไป

ค. ทางด้านประชาชน

อันเนื่องมาจากรัฐบาลพลเอกเปรม ดิถสุสานนท์ ไม่สามารถแก้ไข
ปัญหาของประชาชนส่วนใหญ่ได้ ปัญหาของประชาชนส่วนใหญ่คือความยากจน
นับแต่พลเอกเปรมเป็นหัวหน้ารัฐบาลสืบจาก พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมนนทน์ แต่
วันที่ 3 มีนาคม 2523 เป็นต้นมา ประชาชนฝากความหวังไว้ว่ารัฐบาลใหม่ภายใต้
ผู้นำที่ใจซื่อมือสะอาด คงจะแก้ไขปัญหของชาติ คือแก้ความยากจนของประชาชน
ส่วนใหญ่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ แต่รัฐบาลพลเอกเปรมก็เช่นเดียวกับรัฐบาลก่อน ๆ

ที่ผ่านมา คือไม่สามารถแก้ไขความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ได้ ประชาชนส่วนใหญ่เคยอยู่ร้อนนอนทุกข์อย่างไรก็คงสภาพอยู่เช่นนั้น และนับวันแต่จะทรุดลงไปเรื่อย ๆ

เคยกล่าวกันว่าที่รัฐบาลแก้ไขปัญหาของชาติไม่สำเร็จก็เพราะ มีเวลาน้อย เป็นรัฐบาลอยู่เพียงปีสองปีก็มีอันเป็นไป แต่รัฐบาลพลเอกเปรม อยู่ต่อเนื่องกันมาถึง 7 ปีแล้ว ก็ยังแก้ไขปัญหาของชาติไม่ตกเช่นกัน ประชาชนจึงต้องการเปลี่ยนรัฐบาล ความพ่ายแพ้ของพรรคร่วมรัฐบาลต่อพรรคฝ่ายค้านในการเลือกตั้งซ่อม เขต 3 กทม.เมื่อเร็ว ๆ นี้ ถึงแม้ว่ามีปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วยในการที่ทำให้พรรคร่วมรัฐบาลพ่ายแพ้ แต่ก็สรุปลงได้ว่าเพราะประชาชนไม่ต้องการรัฐบาลพลเอกเปรม จึงสนับสนุนพรรคฝ่ายค้านและการเลือกตั้งซ่อมที่จะมีขึ้นในจังหวัดภาคอีสานเร็ว ๆ นี้ ถ้าหากไม่โกงกันอย่างมหาวินาศแล้ว พรรคร่วมรัฐบาลก็จะประสบชะตากรรมเช่นเดียวกับการเลือกตั้งซ่อมที่ผ่านมาในเขต 3 กทม.

ภายใต้การปกครองระบบรัฐสภาปัจจุบัน ซึ่งโฆษณาการอกหูประชาชนว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หนังสือเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนทุกระดับก็สอนกันว่าประเทศไทยมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่ผลของการปกครองในระบอบนี้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่แม้แต่แต่น้อย ไม่สามารถถึงความผาสุกให้กับประชาชนส่วนใหญ่ได้ จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เอือมระอาต่อสิ่งที่เรียกว่าระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นเสียงเรียกร้องวิญญานของจอมพลสฤษดิ์ จึงดังขึ้นมาในบางโอกาส เสถียรภาพของรัฐบาลทางด้านท้าววิสัย หรือจากทางด้านภายนอกจึงอยู่ในฐานะที่ไม่มั่นคง

ความจริงระบอบการปกครองในปัจจุบันเป็นระบอบเผด็จการทางรัฐสภาหรือธนาธิปไตย (Pluto Cracy) ที่ใช้อำนาจทางเศรษฐกิจเป็นอาวุธ โดยอาศัยกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายพรรคการเมือง กฎหมายเลือกตั้ง และกฎหมายอื่น ๆ อีกหลายฉบับที่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นเครื่องมือ และใช้วิธีการประชาธิปไตยบางส่วนมาหลอกลวงประชาชนว่าเป็นระบอบประชาธิปไตย เช่น จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น ระบอบปกครองปัจจุบันจึงเป็นอันตรายต่อความเข้าใจผิดของประชาชนเป็นอย่างมาก ทำความเสื่อมเสียให้กับระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงเป็นอย่างมาก

ง. ทางด้านพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

ในฐานะนายกรัฐมนตรีที่ไม่มีพรรคการเมืองเป็นของตนเอง จึงต้องคอยประสานประโยชน์ระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลเพื่อเสถียรภาพของรัฐบาล นโยบายที่แถลงต่อสภาและที่ปฏิบัติอยู่ในเวลานี้เป็นนโยบายของ 4 พรรคร่วมรัฐบาล นาวาอากาศตรีประสค์ สุนศิริ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ไปบรรยายเรื่องสถานการณ์บ้านเมือง ให้ที่ประชุมสื่อมวลชนฟัง ที่โรงแรมไฮแอทเซ็นทรัลพลาซา เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม ศกนี้ ได้กล่าวไว้อย่างถูกต้องว่า “สถานะรัฐบาลผสม หัวหน้ารัฐบาลต้องประสานและรักษาสถานภาพของ 4 พรรคไว้ให้ดีที่สุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง นายกรัฐมนตรีบริหารราชการได้อย่างจำกัดมาก เพราะการจะก้าวล่วงเข้าไปในพรรคในเรื่องภายในทำไม่ได้”

แต่พลเอกเปรม เป็นหัวหน้ารัฐบาล จะปฏิเสธความรับผิดชอบได้อย่างไร เป้าหมายในการโจมตีรัฐบาลจากทุกสารทิศจึงมุ่งไปที่ตัวนายกรัฐมนตรี

ความจริงนโยบายหลักในการบริหารประเทศของพลเอกเปรมก็มีอยู่ และได้ประกาศไปแล้ว เมื่อ 23 เมษายน 2523 ภายหลังจากที่ท่านเข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีครั้งแรกเพียง 1 เดือนกับ 3 วัน นโยบายนั้นก็คือ นโยบายที่ออกมาในรูปของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 และจนบัดนี้นโยบายนั้นก็ยังมีผลบังคับใช้อยู่

ความสำเร็จของนโยบายนั้นส่วนหนึ่งก็คือสามารถยุติสงครามปฏิวัติของพค.ลงได้โดยพื้นฐาน ซึ่งเป็นคุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม

แต่โดยที่นโยบาย 66/23 ของพลเอกเปรมเป็นนโยบายประชาธิปไตย เช่นนโยบายได้ระบุให้ปฏิบัติการต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้ประชาชนสำนึกว่าแผ่นดินนี้เป็นของตนที่ตนจะต้องปกป้องรักษา ให้ประชาชนมีส่วนในการเป็นเจ้าของปกครอง และได้ผลประโยชน์ ชัดเจนแห่งความไม่เป็นธรรมในสังคมทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ ปราบการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการอย่างเหี้ยมขาด ทำลายการกดขี่ขูดรีด เสียสละผลประโยชน์ของชนชั้นเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ส่งเสริมประชาชนทุกกลุ่มทุกสาขาอาชีพให้สามารถในการปกครองตนเอง ฯลฯ

เหล่านี้, คือนโยบายประชาธิปไตยที่ขัดแย้งกับนโยบายเผด็จการของ

พรรคร่วมรัฐบาลที่ใช้อำนาจทางเศรษฐกิจเป็นอาวุธอยู่ในขณะนี้ และขัดแย้งกับนโยบายवादกขอบของฝ่ายอนุรักษนิยมที่ประสานประโยชน์กับทุนผูกขาด ทุนข้ามชาติ และจักรวรรดินิยมทั้งตัวเก่าและตัวใหม่ ซึ่งมีอิทธิพลครอบงำอยู่เหนือกลไกรัฐ นโยบายประชาธิปไตยของพลเอกเปรมจึงถูกเบียดขับออกไป

ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่นโยบายประชาธิปไตยของพลเอกเปรม ถูกขัดขวางโดยอิทธิพลของจักรวรรดินิยมทั้งตัวเก่าและตัวใหม่ กล่าวคือเรื่องนโยบายเป็นกลาง ซึ่งนโยบายนั้นได้ประกาศอย่างชัดเจนในข้อ 3 ของคำสั่ง 66/23 ว่า “...ยับยั้งการปฏิบัติเพื่อสร้างสถานการณ์สงครามประชาชาติด้วยนโยบายเป็นกลาง”

ตามคำสั่งนโยบายนั้นระบุให้ไทยใช้นโยบายเป็นกลางในความขัดแย้งระหว่างพอลพตกับเสงสัมริน หรือระหว่างเวียดนามกับจีนในปัญหาก็มพูชา เพราะความขัดแย้งในกัมพูชาเป็นความขัดแย้งภายในระหว่างคอมมิวนิสต์พอลพตกับคอมมิวนิสต์เสงสัมริน หรือความขัดแย้งระหว่างคอมมิวนิสต์เวียดนามกับคอมมิวนิสต์จีน ไม่เกี่ยวกับประเทศเสรีประชาธิปไตยอย่างไทยแม้แต่น้อย ฝ่ายไหนชนะก็ยังคงเป็นคอมมิวนิสต์อยู่วันยังค่ำ และถ้าไทยดำเนินนโยบายเป็นกลางตามที่ประกาศเป็นนโยบายไว้ ป่านนี้ปัญหาก็มพูชาก็คงจะแก้ตกกันไปแล้ว

แต่จักรวรรดินิยมตัวใหม่ซึ่งมีผลประโยชน์อยู่กับกลุ่มพอลพต พยายามดึงไทยเข้าไปร่วมอยู่ในความขัดแย้งนั้น และโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้ไทยตกใจว่าเวียดนามจะรุกรานไทยเป็นประเทศต่อไป หลังจากยึดครองกัมพูชาแล้ว แต่ไทยก็ไม่ตกหลุมพรางเดินไปตามกลองเชิดสิงโตนั้น

ฝ่ายจักรวรรดินิยมตัวเก่าใช้ความสามารถเปลี่ยนความขัดแย้งในกัมพูชาให้เป็นความขัดแย้งระหว่างเสรีประชาธิปไตยกับคอมมิวนิสต์ โดยร่วมมือกับจักรวรรดินิยมตัวใหม่บังคับให้พอลพตยุบเลิกพรรคคอมมิวนิสต์แล้วจัดตั้งรัฐบาลสามฝ่ายขึ้น มีกลุ่มพอลพต สีหนุและซอนซาน เรียกว่ารัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตย แล้วบีบไทยให้เข้าร่วมในความขัดแย้งนั้น เพราะโดยสถานะทางยุทธศาสตร์ประเทศไทยเป็นตัวชี้ขาดในความเป็นความตายของกลุ่มพอลพต และในที่สุดไทยก็ถูกบีบให้ทั้งนโยบายเป็นกลางเข้าไปแบกรับภาระสนับสนุนกลุ่มรัฐบาลสามฝ่าย จึงทำให้ปัญหาก็มพูชายืดเยื้อมาจนถึงวันนี้ และทำให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหาชายแดนและปัญหาผู้อพยพอย่างที่เป็นอยู่ขณะนี้ เรียกว่าเป็นการหาเหาใส่หัว

อย่างชัด ๆ

ดังกล่าวนี้เป็นเพราะอิทธิพลของจักรวรรดินิยมทั้งตัวเก่าและตัวใหม่ที่ประสานประโยชน์กับกลุ่มอนุรักษนิยมชาวตกขอบ ที่ครอบงำอยู่เหนือกลไกรัฐ จึงทำให้นโยบายเป็นกลางของพลเอกเปรมต้องเป็นหมันไป

จากการที่นโยบายประชาธิปไตยของพลเอกเปรมถูกเบียดขับเช่นนี้ เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นว่า นโยบายประชาธิปไตยจะบรรลุผลสำเร็จได้ก็แต่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเท่านั้น และในอีกด้านหนึ่งเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่า ปัจจุบันประเทศไทยปกครองโดยระบอบเผด็จการ นโยบายประชาธิปไตยจึงไม่อาจปฏิบัติได้

ขบวนการของเราซึ่งสนับสนุนปฏิวัติคำสั่ง 66/23 หรือนโยบายประชาธิปไตยของพลเอกเปรม จะประสบความสำเร็จในการสนับสนุนปฏิวัติคำสั่งนี้ก็ต่อเมื่อระบอบประชาธิปไตยได้ถูกสถาปนาขึ้นแล้วเท่านั้น ดังนั้นภาระหน้าที่ของขบวนการของเราในด้านหนึ่งคือ เผยแพร่นโยบายประชาธิปไตยที่ได้ประกาศในคำสั่ง 66/23 อีกด้านหนึ่งสนับสนุนสถาปนาระบอบประชาธิปไตยให้ปรากฏเป็นความจริงขึ้นมาให้ได้ และปัญหาของชาติจะแก้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ก็ด้วยระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น

จ. ทางด้าน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ท่านผู้นี้เป็นนักปราชญ์คนสำคัญของฝ่ายอนุรักษนิยม และมีบารมีอยู่ในความศรัทธาของประชาชนมากพอสมควร ท่านผู้นี้มีส่วนในการโค่นล้มรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมนันท์ และสนับสนุน พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีมาตั้งแต่ต้น ในฐานะหัวหน้าพรรคกิจสังคมอันเป็นพรรคคู่บุญของพลเอกเปรม ตลอดมา

โดยปรกติท่านผู้นี้เป็นคนไม่อยู่กับร่องกับรอยและเพื่อผลประโยชน์แห่งตนแล้ว สามารถพูดชาวให้เป็นดำ พูดดำให้เป็นขาวได้ เป็นคนที่มีอารมณ์อ่อนไหวและรุนแรงแบบพวกไฮโมเช็กซวล เป็นคนหนึ่งที่ถือมดีรู้หลบเป็นปีก รู้หลีกเป็นหาง ดังนั้นในยุคที่ภายใต้ดวงอาทิตย์ไม่มีอะไรที่ตำรวจไทยจะทำไม่ได้ ท่านผู้นี้ก็ไปสยบอยู่แทบเท้าจอมพล ป.พิบูลสงคราม และต่อมาในยุคที่ข้าพเจ้าชอบรับผิดชอบแต่ผู้เดียวของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ท่านผู้นี้ก็เข้าไปรับใช้จอมพลสฤษดิ์อีกเช่นกัน

ดังนั้นที่หนังสือพิมพ์ยกย่องเชิดชูว่าท่านผู้นี้เป็นเสาหลักระบอบประชาธิปไตย เป็นนักต่อสู้กับระบอบเผด็จการนั้น เป็นคำยกย่องเชิดชูที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ความจริงท่านผู้นี้สมยอมกับระบอบเผด็จการตลอดมา นับแต่ร่วมกับคณะรัฐประหาร 8 พ.ย.90 ทำรัฐประหารรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย คือรัฐบาล ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ และโดยปกติท่านผู้นี้ขาดความกล้าหาญ

ขณะนี้ท่านผู้นี้ประกาศทำสงครามกับพลเอกเปรม อย่างเปิดเผย ให้สัมภาษณ์และเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์สยามรัฐทำลายพลเอกเปรม เกือบทุกวัน ซึ่งเป็นสิ่งผิดปกติริยที่ท่านผู้นี้จะบังอาจกล้าทำเช่นนั้น ถ้าไม่มีอำนาจแฝงเร้นที่อยู่เหนือพลเอกเปรมให้ความมั่นใจ

ก่อนหน้านี้ท่านผู้นี้เคยกล่าวโจมตีผู้บัญชาการทหารบกคนปัจจุบันว่าเป็นคอมมิวนิสต์ และเมื่อถูกทหารพรานยกพวกพากันไปต่อว่าถึงที่บ้านซอยสวนพลู ท่านก็ปฏิเสธว่าท่านไม่ได้กล่าวหาเช่นนั้น และนับแต่นั้นมาท่านไม่ได้แตะต้องผู้บัญชาการทหารบกอีกเลย แต่กลับเบนเป้าโจมตีจุดหนักไปที่พลเอกเปรม เพราะถ้าเมื่อใดพลเอกเปรมพึงไปยอมจะส่งผลกระทบไปถึงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกด้วยอย่างแน่นอน

ดังนั้นที่ท่านผู้นี้โจมตีพลเอกเปรมให้พ้นไปจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป้าหมายที่แท้จริง จึงน่าจะอยู่ที่ผู้บัญชาการทหารบกผู้ชองปฏิวัติเพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตย อันเป็นการทำลายผลประโยชน์ของชนชั้นนายทุนประเภทต่าง ๆ ที่ครอบครองสังคมไทยอยู่ในขณะนี้

ถ้าเป็นเช่นนั้น ในการเคลื่อนไหวของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ จึงไม่ใช่เป็นความนึกคิดของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ เป็นส่วนตัว แต่เป็นแนวความคิดทางชนชั้นของพวกอนุรักษนิยมवादกอบที่ประสานประโยชน์กับทุนข้ามชาติและจักรวรรดินิยม อันเป็นปฏิบัติกับขบวนการประชาธิปไตย

จ. ทางด้านกลุ่มศรีวิชัย

ที่เรามีแนวความคิดและมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันกับ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นปฏิบัติต่อการปฏิวัติของผู้บัญชาการทหารบกหรือขบวนการประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน ยุทธวิธีการต่อสู้ของกลุ่มนี้ในด้านหนึ่งก็คือใส่ร้ายป้ายสีฝ่ายประชาธิปไตย และอีกด้านหนึ่งพยายามแยกผู้บัญชาการทหาร

บอกออกจากขบวนการประชาธิปไตยและแนวทางปฏิวัติ

ซ. ทางด้านผู้บัญชาการทหารบก

ท่านผู้นี้ได้เคลื่อนไหวปฏิวัติประชาธิปไตยมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว ดังปรากฏหลักฐานจากการให้สัมภาษณ์ จากคำปราศรัยและจากการปฏิบัติของท่าน ซึ่งได้มีผู้รวบรวมพิมพ์ออกเผยแพร่เมื่อเร็ว ๆ นี้ และโดยที่ท่านเป็นผู้บัญชาการทหารบกซึ่งมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ระดับหนึ่ง จึงเป็นเป้าหมายการโจมตีของฝ่ายเผด็จการอนุรักษนิยมรวมทั้งทุนผูกขาด ทุนข้ามชาติ และจักรวรรดินิยม

การโจมตีทำลายล้างของฝ่ายปฏิปักษ์เหล่านี้มีหลายรูปแบบ นับตั้งแต่การกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ จนถึงปล่อยข่าวลืออกุศลต่าง ๆ ทั้งส่วนตัวท่านและครอบครัว แม้กระทั่งพยายามดึงท่านให้ออกจากแนวความคิดปฏิวัติ และขัดขวางการดำเนินงานของท่านด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงทำลายความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อท่าน ตลอดจนทำลายจิตใจของท่านเพื่อให้เกิดความเบื่อหน่ายเอือมระอาในความคิดปฏิวัติ

แต่อย่างไรก็ดี ในการให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ทุกครั้ง ท่านยืนยันในการแก้ไขปัญหาของชาติว่าจะต้องแก้ที่การเมืองเป็นประการแรก นั่นก็คือทำการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยให้เป็นประชาธิปไตย ท่านให้สัมภาษณ์โทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. เมื่อคืนวันเสาร์ที่ 18 เรื่องทำอีสานให้เขียว ในการให้สัมภาษณ์หลายนาที่ในวิธีการที่กองทัพบกเข้าไปช่วยอีสานนั้น มีอยู่ประโยคหนึ่งท่านบอกว่าจะต้องแก้ทางการเมืองแต่จะแก้อย่างไรไม่มีคำอธิบาย นอกจากจะอนุมานเอาจากคำให้สัมภาษณ์ก่อน ๆ ว่าแก้ด้วยการปฏิวัติประชาธิปไตย

เจตนารมณ์ปฏิวัติที่ท่านผู้บัญชาการทหารบกได้ประกาศไปแล้วนั้น จะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ประการรวมทั้งปัจจัยเวลาด้วย เวลายิ่งเนิ่นนานออกไปเท่าใดก็เท่ากับให้โอกาสแก่ฝ่ายปฏิปักษ์ในการบ่อนทำลายขบวนการปฏิวัติและทำลายท่านมากเท่านั้นและในที่สุดท่านก็อาจจะเพียงซุ่มปฏิวัติโดยไม่มีการปฏิวัติ

“การสูญเสียทรัพย์สินอาจจะหามาใหม่ได้

การสูญเสียเกียรติยศชื่อเสียงอาจจะกู้คืนได้

แต่การสูญเสียความกล้าหาญจะสูญเสียหมดทุกอย่าง”
สุภาจิตเยอรมันบพนี้ ท่านผู้บัญชาการทหารบกเคยกล่าวไว้ในที่บางแห่ง
ดังนั้นถ้าท่านไม่ต้องการให้สูญเสียหมดทุกอย่างท่านจะต้องกล้าหาญ
แต่อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่อน ถึงแม้ว่าท่านผู้
บัญชาการทหารบกจะสูญเสียความกล้าหาญไปแล้ว เพราะการปฏิบัติเป็นภาระกิจ
ทางประวัติศาสตร์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ผมขอจบรายงานการเมืองวันนี้เพียงเท่านี้ ขอคุณ